Контрольный [redacted]

Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дена ● ЕРА, 6 ДЕКАБРЬ, 1979 ШУ. ● № 145 (6126). ● Мах 2 кепиг.

ЦХЬАНА БУ ХОАМ

БЕРЛИН, 4 декабрь [redacted] шагlкхийтар СЕПГ ЦК Генеральни секретарь, ГДР Пачхьалкхен совета Председатель Э. Хонеккери КПСС ЦК Политбюро член, СССР архьара межнашцарчу гlуллакхийн министр А. А. Громыкоя.

Къамаьл деш хьахийтар политически, экономически, культурни вахара дерригача доакъошка СССР-и ГДР-и юкъера вежарашха доза гlуллакхаш динамичной беркатен дегIаухаш хилара вовзш раьза болга. Белгалдир шин мехка юкъера вlаши цхьана ладу гlуллакхаш дlахо эргадоккхаш тоадаран кlоргдаран керда бокха низ беннар республика вlашагlъелла 30 шу дизарца дуьззденна официальни доттагlлен визитаца КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев керте латташ хинна советски партийно - правительственни делегаци цига хилар долга. Иштта дийцар дуьнен халкъашта юкъерча актуальни проблемаех кхоашта хетар. Цlаьнхаза а баьъдир кхоккхам кlаьдбаре, герзашца къийчлуьлга сихдар юхатохара, машар чlоагlбара навкъах Советски Союзан Германски Демократически Республикан хетар диза цаl хилар. Иза принципиальни доза дуккхаза хьагойташ хинаб Варшавски Договора декхий Политически консультативни комитета, вежарашха йолча партей съездий решенешка.

Къаьстта уйла тlаяхийтар европейски кхерамзлен дешашта. Цуьнца дуьззденна цхьаьтарра мал бир юкъера таьнал йолча ракетно - ядерни герза керда тайпаш дlаанийсдарах йовзаш йолча НАТО плане, хlаьта Варшавски договора кхьнча пачхьалкхенашца цхьана социалистически мехкий кхерамзле lалашъяра де мел дезар де шоаш кийча хилар хьакьекхар.

Къамаьл дег тlара, конкретни хьале чакхдаьлар.

ПРОДУКЦИ ДИКАГIА ХИЛИЙТАРА

Иттлагlча пятилетка задани В. И. Ленин ваь 110 шу дуьзча дента кхоачашъяра тlаlегтта къовсам доаттабеча Нохч-Гlалгlайчен промышленноста болхлоша эррига торонаш кхоачамийн оарцагlдаьхад производство эффективности продукце дикала лакхъяра. «Хlара балха дена — дикала Знак!» ахача девизагlа шерра социалистически ахь йоаржалча цар толамца кхоачашду хьалхашка латта декхараш. Товарни продукци маьхала дикхара итт бетта план 100,5 процент кхоачашъяьй цар.

Производства эффективность балха дикаи лакхъяра дешаш хами дага а лоаттадеш, кийчъеш йола продукци тlа-тlа дикагlа хилийтара дьнар кхо ца деш къахьет вай республика промышленноста болхлоша. Цу дьахье дика аьттув боалаш болх беш а ба уж. Халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка арахецача 135 изделена пачхьалкхен дикала Знак енний. Республика промышленносте эррига арахецаш йола цу тайпара продукци 26 процент я. Пачхьалкхен дикала Знак йола продукци арахецаш алхайтта предприяти я.

Къаьстта дика вlаштlехьбаькхаб продукци тlа-тlа дикагlа хилийтара болх «Хlара балха дена — дикала Знак!» аха инициатива дlайоланьча СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически заводе коллективо. Укхазе эррига арахецачи продукцех 77 процент яр пачхьалкхен дикала Знак йолаш я. Вож мел йола продукци цхьоалагlча категорех арахецаш я.

Цхьаккха тайпа продукци кийчъяц заводе брак йолаш. Цун верттердир да масса йола изделеш тlа-тlа дикагlа хилийтара, цуьпа цхьана производства эффективность лакхъяра тlадерзадаь предприяте коллективо дукха балхаш делга. Доккха тlахьонам лоаттабу хьаеш мел йола продукци дикагlо хилийтара. Хlара шера аттестаци ю кийчьеча продукцена, хан-ханнахьа юкъеккхуь предприяте коллективо яний стандарташ. Заводи цехашка, производствашка шерра юкъеккхуьл продукце дикала управлени яра йола комплексни система, йналача хана чакхдоах продукце дикала ди, цхьаккха тайпа брак ца нийсло лийташ болх бечар опыт шерра йоаржаю. Лоацца аьлча, продукци ма могга дикагlа хилийтара шоай эррига торонаш кхоачамаш оарцагlдаьхад хиннкаша.

Производства эффективности кийчъеча продукце дикаи лакхъяра болх иштта дика вlаштlехьбаькхаб «Красный молот», «Электроприбор», Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент», «Автоспецоборудование» ахача опытно - экспериментальни заводий, швейни производственни объединене, «Грознефтеоргсинтез» производственно - товарни коллективаша. Царех цхьакхе, кхьнча предприятей коллективаша. Царех цхьаккхе и яц пачхьалкхен дикала Знак йола массеха изделеш ца кийчъеш.

Цхьабакъди, республикерча цхьайолча предприятешка эсала лел продукци дикагlа хилийтара тlадерзадаь деш дола балхаш. Цудухьа брак йолаш продукци арахецаш дукха моттигаш а нийсла. Дукха ха йоацаш пачхьалкхен торгови инспекце балхлой хьежача торгови сете дlа ца доьхийташ соцадир Ачалукски минеральни заводе арахеца минеральни хий, къаьстта режим оттайир Серноводски минеральни хий деча заводе арахецача продукцена. Цкъа санна дуккхаза а торговле дlа ца бохьийташ сецабаьб молкомбинате арахеца тlоа, из во хилар бахьан долаш. Брак йолаш продукци арахецаш дукха моттигаш нийсла трикотажно - галантерейни объединене, Назрановски Малгобекски кирпичаш еча заводашка, Грозненски кога гlирс беча фабрика, «Терек» ахача мебельно-хьун хlамаш еча объединене, кхьнча предприятешка. Дlаяхийтачул тlехьагlа, брак хилар бахьан долаш, цар продукци юхаухийташ е из во хиларах гlод тоеш дукха моттигаш нийсъенний.

Производства эффективностен балха дикален пятилетке иштта болх белга дlахо ла мегаргдолаш дац. Шоаш хьаеш мел йола продукци дикен тlехдидац. Шоаш хьаеш мел йола продукци дикен тlехдидац, инженерно-технически болхлой оарцагlбаха беза предприятей кулгалхоша, общественни организацеша. Бригадни хозрасчетагlа къахьегилга шерра юкъе а ккхувлаш, шерагlа йоаржае еза шин тамагlа долаш продукци арахецарий, цкъа дlаелча юха ца ерзаеш продукци дlайохийташ барий опыт. Брак ерацца цlенхаштта къовсам а лоаттабеш, продукци дикагlа хилийтара нийсъаш леха декхарийла ба ОТК болхлой, бригадий советаш.

Хlара коллективо кхоачашдаза даргдоацаш, цуьна хьалхашка латташ дола декхар да ма котта синхагlа продукце дикала управлени яра йола комплексни система юкъейоалаелга, хан-ханнахьа шоай продукцена аттестаци елга, кийч а еш, предприяте шин стандарташ юкъеккхувлилга. Производственни совещанешка, болхлой юкъарча собранешка, продукце дикала ди долча хана каст-каста увттадаиза даргдоацаш да продукце дикалах дола дешаш.

Хьаеш йола продукци дикагlа хилийтара болча балха тlа хьинаре дакъа лаца декхарийла ба ОТК, НОТ-а лабораторей болхлой, халкъа тlахьожамхой. Цу лоархlамеча балха тlа нийсду кхоачамбоацараш гуча а доахаш, уж дlадахара сихха оарцагlбаха беза цар предприятей кулгалхой, инженерно-технически болхлой, беррига къахьегамхой. Болхлой къахьегама хьалаш тоадара, продукци кийчъяра технологи архайхара, продукци ма могга дикагlа хилийтара рационализаторашеи изобретателашеи кийчдаь кердадараш, lилманеи техникаеи карагlдийнараш ханнахьа производствена юкъеккхувлийтара бокха бехктокхам тlалатт ВОИР-а, НТО, рационализацеи изобретательствай бюро коллективашта. Из цар тlехьа а ца тетташ, сихха чакхдаккха дезаш дола гlулакх да.

Брак йолаш продукци арахецаренца, къахьегамеи производственнии дисциплинеи телхаенашца цlенхаштта къовсам лоаттабе декхарийла я общественни организацеш, халкъа тlахьожама группаш, ОТК болхлой.

Продукци брак йоацаш хилийтар — хlара коллективан сийлен декхар.

Хьокхамаш лакха долаш чакхдаккха шу!

В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача заводерча прибористех эггара дикагlа лоархlачарех цаl ва коммунист Логтер Юрий Викторович. Балха моттиг ца хувцаш из укхаза къахьегаш вола 34 шу дизад. Цу шерашка шие lоаль опыт дог раьза долаш дlалу по къонабарешта. эшаш дола гlо-новкъостал ду цо. КИП-ен автоматикан слесара товал до lома а аь, шоай хьехамча санна хьинаре къахьегаш итташ слесараш ба заводе. Иштта волча цун сий ду дукхача болхлоша.

СУРТА ТlА: шие хьажа везача приборашна хьожаш чакхвоалаш ва приборист Ю. Логтер.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ТЕХНИКА ТОАЯРА ЙОАКХО Ю

Вlаьстам кхашнере балхаш шин ханнахьа дlадоладе техника кийчъяра эррига шоай уйла тlаяхийта къахьегаш ба укх денош Грозненски района «Атагинский» совхоза механизатораш, механически мастерске болхлой. Хlаьта йиъ-лагlча квартале планагlа цар тоае езаш я 20 трактор. 80 процент тlехьаюоза инвентарь. Фу даьд хlанзле? Тоа а нь кийчон мугlаре дlаоттаьй алх трактор, 50 процент совгlа тlехьаюоза инвентарь. Хlанз мастерске тоеш латт 10 трактор.

Шоай декхарех дика лоархlабеш, овсаре къахьет техника тоечар: слесаре Сутаев lале, токаре Пашаев Дугие, аьшкапхьаро Моллаев Рашида, сварщика Кушалиев Шаlпане, моторашь тоалеча Самбиев Ваьшае, мастер-наладчик волча Зухана lайнде. Балха нормаш дикка тlехкхоачашъю царех хlаранна.

Мехмастерске болхлоша а механизаторашка а доош денвад техника тоаяра йиълагlча квартала план 25 декабре кхоачашъь яккха.

Йоагlа боакхо ю совхозе госсельтехнадзоро дlаделлача тайпара лора а еш техника лоаттаяре.

Х. МАГОМЕТОВ.

ЮБИЛЕЙНА НАКЪАДОЛХАШ

Сийлаь - воккха Ленин ваь 110 шу дизара къахьегама толамаш даьха накъабахар дукха шерра социалистически ахь а йоаркаль болх беш а гlишлош ю материалаш еча Грозненски шоллагlча комбината шоалагlча цеха коллектив. Комбината производственни доакъошта юкъе эггара хьалхалаттарех цаl йолаш хьайоегlа из укх шера массаза а кхоачаши тlехкхоачашн ю планови задонеш, шие тlаийца декхараш. Октябрь бутт болалуш чакхъяьккхар из пятилетки диъ шера план. Цу хана дена хьатlадоагlача шера чотагlа болх беш я из.

Коммуниста цеха начальника Башлова Зинаида Федоровнас йоах, тха болхлой бlубенна ба сийлаь - воккха Ленин ваь 110 шу дуза дa тlакхоачаш иттагlа пятилетка шоаш кхоачашъергхиларах. Оаха толамаш дахара ниттера бахьан да шоай къахьегама общественни лоархlам тха кхоа кlоарга ихетабенн хилар, бокха политически сакхетам болаш уж хилар. Дукха ха йоацаш хиннача КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума соцамо, цига новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьло, хlаьта иштта хlапзза хиннаь СССР Лакхехьарча Совета сессе материалашна дог тlоадаьнкха ахы а чlоагlагlа болх беш ба тха цехера нах. Аттачарех бац оаха беш бола болх, хlанз а тоьал моттигаш я тха кулгашца хала къахьега дезаш, бакъда, парте XXV съезда исторически решенеш толамца кхоачашъяра, вай Даьхе ахы а йlаьхегlех низ бозашагlен хилийтара беча балха тlа беррига шоай низ дlалу тха болхлоша. Цудухьа хаддаза котталош а йоах.

Зинаида Федоровнас дlахо дийцар болх вlаштlехьбоаккхаш нах дlа-хьа ийсбеш, къахьегама дисциплина чlоагlъеш сменни мастераша Васюк Мария Павловнас, Бурко Евгения Кирловнас дела доахийча гlуллакхех, кулгалде тара цар йолча йоаккхача опытах.

Цехе шерра даькха гlуллакх да хlара болхло шинь а кхоъ а гозал йолаш хулга. Цу хlамо чlоагlа аьттув боахк, нагахьа санна моллагlа цхьа болхло тlеравальча цун метта вlоотта сиг хул. Хlаьта шерра дlайовзийт дуккхача хана деш болх беш хьабоагlача наьха опыт.

Хьатlайоагlача пятилеткане чlоагlа лард йоллаш ба цеха болхлой.

Ю. ЮСУПОВ.

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРИЙ СЛЕТ

Самардийнахьа Грознерча Ленина цlерагlча культура Дворецe хилар городерча социалистически яхье котбаьннарий кхоалагlа слет. Ца хьа а еллаш, укхаза даьъа лоацаш барашта города къахьегамхоша доахача производственни тьокхамех дувцаш лоацца къамаьл дир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Семенов Николай Ивановича. В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цlейна сийлена накъабахара ьнржача социалистически яхье керд-керда формаш юкъе а кхувлаш дукхача болхлоша башха - дика толамаш доахаш хилар белгалдаьккхар цо. Хlанолехьа пятилетка задани кхоачашъяьй городерча 42 бригадо, итташ йолча участкаша, сменаша, эзараш болча болхлоша. Пятилетка диъ шера задани таханарча денга тlехкхоачашъяьй Грознерча 14 предприяте, 17 цеха коллективаша, 500 эзар совгlа болча болхлоша.

Дlахо нов. Семенова дийцар КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенешка, цу Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела новкъоста Леонид Ильич Брежнева аьча доклада тlарча выводашеи указанешеи хьенка дlахо ахы тlа а болх тоабе безаш хиларах, яхье котбаьннараш тlа - тlа дукагlа а хулийташ, цуьна цхьана производства эффективности белха дикали лакхъе езаш хиларах.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цlейга пхе шера план кхоачашъяра шоаш денна дош диза чакх а доаккхаш, хlанолехьа пхе шера плани тlаийца декхараши толамца кхоачаши тlехкхоачашн даьча дукхача болхлошта елар КПСС Грозненски горкома сийлен грамоташ, хlаьта уж къахьегар болча предприятей кулгалхоша дlаделлар царна деза совгlаташ.

Пхе шера плани тlаийца социалистически декхараши тlехкхоачаш а даь, яхье котбаьннарий цlераш а йоахаш царна хетадаь ялеш даькхар художественни самодеятельноста довзьлохоша.

Социалистически яхье котбаьннарий кхоалагlча слете дакъа лоаца хилар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома бюро член, Социалистически Къахьегама Турпал В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача завода воккхагlвола оператор Н. Н. Ведерников, КПСС Грозненски горкома шоллагlа секретарь Ю. Х. Героев, халкъа депутатий Грозненски горисполкома председатель В. М. Шамарин.

Советий мехка гlолла

ЕРЕВАН. Щи этаж йола керда универмаг хьалъяьй Маралик ахача армянски поселка центре. Из тхьаь иттлагlа керда гlишло хьалъяьй укх шера республика кооператораша. Юрташкарча тикай сеть дlахо шоръяра доккха новкъостал ду типови торгови здаиеш хьалъяра специализаци яьча аьшкабетонии конструкцей заводо. Цо хlара шера арахец атта монтаж е йиш йола 60 тикепа лаьрхlа конструкцеш.

ЛЕНИНГРАД. Кхо бlаь эзар совгlа агитатор, лектор, политинформатор КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуми решенеш, цига новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл, иттазлагlа кхрача СССР Лакхехьарча Совета шоллагlча сесси материалаш Ленинграде а областе а шерра дlайовзийтаю аа, «Кировский завод» «Светлана», В. И. Ленина цlерагlча оптико-механически, «Ижорский завод», «Электросила» ахача объединенешка, кхьнча предприятешка хилар эггара хьалхара лекцеши беседаши, вlашагlъеххай цига фотовыставкаш.

ДУШАНБЕ. Хих шозлагlа дикагlа пайда эцара йола системаш болх бе йолаяляйтай Душанбе къаь автопредприятe. Уж хьалъяьй боахамашкара машинкий парк йоккхагlа хилийта лаьрхlа хилар бахьан долаш. Дикка дукха ахча дlадахийта дийзад уж хьалъеча, бакъда предприяте из даьд, хlана аьлча гонахье цlена хилийтара цуьнах пайда баргболандаь. Хlанз республике хьалъеш латт промышленни предприятешкара хиш цlенду низ бола 20 комплекс.

Къаьстта чlоагlа тервам тlабохийт дола хий цlена хилийтара.

ОДЕССА. Толамца чакхъьлар Одесски академически опереи балетеи театра артисташа хьахьекхача «Дон-Кихот» ахача спектакла премьера. Чlоагlа раьза хилар артисташта «Прессмаш» ахача производственни объединене болхлой — театра доттагlий. Хьинал хьалха сценаца реконструкци а нь цхьана доттагlал леладаре долча договора лоархlаме пункт кхоачашйир цар. Итт шера дlа-юха леладеча цу гlуллакхий дукха сакъердаме а пайдане а формаш хьахиний коллективашка. Артисташа заводе вlашагlъеллай культура университет, каст-каста цехашка выступленеш ю, шефски новкъостал ду болхлой художественни самодеятельноста. Театра дикагlбола солисташ — коммунистически къахьегама бригадай членаш ба, хlаьта предприяте къахьегамхой — эггара хьалхара зрителаш а театро уттаеча постановкай мах бераш а-ба.

БАКУ. Укх шера дукхагlа боамби бахкхара юкъе доккха дакъа дихьад lилмай республикански Академеляьтта леладаран агрохимеи Института болхлоша. Цар еша предложенеш эггара хьалха юкъе ихьар бахьан долаш боамбе галгеш тlара гlа lодожийта сихдаьд, мехкадьтта чакхдоахачара отходаш пайда эца лелаю. Уж маьхаза йоаца вещесташ бахьан долаш боамби ше а дикагlа хул. Царна тара йолча дуккхача кхьнча препаратешка диллача кера яр хьайбашта зене а яц.

НОВ. С. Ф. ВОЕНУШКИН РСФСР ГlИШЛОН МАТЕРИАЛИЙ ПРОМЫШЛЕННОСТА МИНИСТРАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу: нов. Военушкин Сергей Федорович РСФСР гlишлон материалий промышленноста министралла хьожаве.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

г. Москва.
1979 шу, 4 декабрь.

ХРОНИКА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо РСФСР гlишлон - материалий промышленноста министра декхарех мукъавалийтав нов. Г. Н. Маракова пенсе тlа водаш хиларца дуьззденна.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ДОШ ЧlОАГlА ДА

Иттлагlча пятилетка диъ лагlа шу чакхдала дукха ха йоацаш. Из дика кхетадеча «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша «Тlехьабусараш боацаш бе болх» ахача девизагlа шерра социалистически ахь а йоаржаль, эррига шоай торонаш кхоачамаши оарцагlдаьхад укх шера тlаийца декхараш ханал хьалха кхоачашдара. Дерригача технико-экономически хьокхамий итт бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй цар. Продукци маьхала яьккхара итт бетта план 100,9 процент кхоачаш а еш, планал совгlа маьхала яьккхай 157 эзар сома маьхa товарни продукци. Мехкдаьтта даккхара итт бетта задани а 101 процент гарга кхоачашъяьй управлене коллективо. Лакхе белгала мел даьхача хьокхамий цхьаитта бетта план а хlанзлехьа тlехкхоачашъяьи.

Къахьегама овсарле лакхъяра задани 1,2 процент тlехкхоачаш а еш, цун чотах даьккхад планал совгlа мел даьккха мехкдаьтта. Скважинех пайда эцара коэффициент планагlа 0,976 хила езача 0,978-нега дlакхоачаьй. «Горскнефть» мехкдаьттен гази йоахача управлене коллективо хlанзлехьа тlехкхоачашдаьд пятилетка диъ лагlча шера тlаийца социалистически декхараш. Вlарчача шера планал совгlа даккха лаьрхlа мехкдаьтта 7700 тонн мара йоацача. дукхьал итт бетта пачхьалкхен планал совгlа 9700 тонн «lаьржа дошув» даьккхад цо е шера тlаийцача декхарех лаьрхlачул 2 эзар тонн дукхагlа. Пятилетка кхаь шерен итт беттен планагlа лаьрхlачул совгlа даьккхад 132,3 эзар тонн мехкдаьтта, пачхьалкхен планал совгlа маьхала яьккхай цхьа миллионеи 256 эзари сом мах бола товарни продукци. Из хул тlаийцача декхарех лаьрхlа хиннача дикка дукхагlа.

Укх шера задонеи совгlа къахьегама овсарле 0,3 процент лакхъе декхараш тlаийцадар управлене коллективо. Уж дизза тlехкхоачаш а деш къахьегама овсарле 1,2 процент лакхъяьй цо планал совгlа.

Пятилетка диъ лагlча шера тlаийца декхараш ханал хьалха кхоачашдаре «Горскнефть» НГДУ цехашта юкъе лаьржача яхье укх шера кхоалагlча квартале хьалхара моттиг яьккхар К. Ю. Галиев керте латтача № 2 йолча мехкдаьттен гази йоахача цеха коллективо. Цуьна елар управлене Сийлен грамотеи хьалхара ахчан премии. Шоллагlа моттиг а хьожаеш Сийлен грамотеи шоллагlа ахчан премии елар скважинашта лаьттанна кlали капитальни ремонт еча А. М. Сергеев керте латтача цеха коллективана. Сийлен грамота а луш яхье кхоалагlа моттиг хьожаир К. А. Чурилова кулгалдеча № 1 йолча мехкдаьттен гази йоахача цеха коллективана.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача шоллагlча цеха коллективо итт бетта планал совгlа даьккхад 9556 тонн мехкдаьтта. Скважинашкарча мехкдаьттана низ тlалоаттабара хий чуахийтара итт бетта план 101,5 процент кхоачашъяьй цо. Цун чотах даьккхад эзараш тоннаш «lаьржа дошув». Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта задани тlехкхоачаш а еш, цун чотах даьккхад заданел совгlа мел даьккха мехкдаьтта. Скважинех пайда эцара коэффициент 0,991-га дlакхоачаьй цеха мехкдаьттахоша.

Пачхьалкхен плани тlаийца декхараши толамца кхоачаши тlехкхоачаши деча дизза дакъа а лоацаш, хьинаре къахьегарна укхаза белгалбаьнна ба мехкдаьттеи гази йоаха оператораш С. Таштиев, И. Г. Ширяев, А. В. Ивакин, А. С. Доценко, машинисташ А. И. Тарасенко, А. Замаево, кхы дукха бараш а.

Ше тlаийцача социалистически декхарех тlехдика лоархlаеш йолча А. М. Сергеева кулгалдеча скважинашта лаьттанна кlали капитальни ремонт еча цеха коллективо а башха дика производственни хьокхамаш даьхад дlабахача итт бетта. Пачхьалкхен план 114,3 процент кхоачаш а яь, заданел совгlа цо ремонт йир шин скважинана. Скважинашта капитальни ремонт ярга дlабода мах лохбарах производствана кходир эзараш сомаш. Ремонт а ца еш хlара скважинага болх байтилга дlакхоачадаьд 107 денген бийсанген, планага диллача из хул 106,7 процент. Цу цехерча бригадашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхай мастер Голтаков Султана кулгалдеча ремонтникий бригадо. Цунна еннай карара кара тела цlе вымпели ахчан премии. Шоай новкъосташта масал луш бригаде хьинаре къахьегаш ба бурундеттараш, ремонтникаш Н. П. Зирченко, В. М. Гайтукаев, Х. Сербиев, Н. В. Савченко, кхыбараш.

Шоай производственни хьокхамаш денгара денга тоадеш, хьинаре къахьегаш бола «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахой бlубенна ба пятилетка диъ лагlча шера план ханал хьалха кхоачашъергхиларахи В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цlейна къахьегама совгlат кийчдаь накъагlоргхиларахи.

Е. ИВАКИНА,
«Горскнефть» НГДУ планови отдела начальник.

Кагирхошта шоай дега йIовхал дIателараш

Беррига вай мехка санна город Грознерча предприятешка а дӀ тIехьа шерагIа баржаш ба хьехамчий болам. Иштта, хIанз вай алхха «Грознефтеоргсинтез» объединени хьаьйцача укхаза шоай лоIамагIа дукхьашха болх бе аттача кхьначарна эшаш дола кочкъостал деш, хьехам луш ээар гаргга хьехамча ва. Цу шу хьалха барх1 бIаьнцего дIанхсачаш мара ца хиннача метте. ГIулакх иштта шерлуши дарна хилар дIадийхар пуьна кулгалдар тоаделе. Наставничество шерра дегIанкхулалар вIаштIехьдолакхилга. Из дара укхаза вIашагIтеоллар лаьрхIа совет объедиение генеральни директора заместитель А. М. Космин керте а оттаваш.

ХIана цу тайпара дар кагтакха мара цийслуш деш я дага ца дехача далац «Электросила» яхача Ленинградски завода хьалхенча вай мехка из болам бoарнабе доладеннача хана цхьайолча предприятешка моллагIа йоккха стаж йола болхло хьехамча санна дIа а язвий, пул тIехьагIа из вIалла теркал ца веш вутаи хиннилга. ХIанз объединение хIара хьехамча собране чIоагIбу. Цу гIулакхо лакхбу цун бехкакхам. ХIаьта из гIулакх тIадеккх йоккха балхо опыт хиина ца Iеш коллективе сий деш, наха ихетам балара говзал йоаллаш болча болхлошта.

Царна кирье а шоай дехкар тIехдика кхоачашдарна белгала ва В. И. Ленина цIерагIча Грознески мехкдаьттачанхдоалача завода воккхагIвола оператор Социалистически Къахьегама Турпал Ведерников Николай Иванович, СССР 50 шу дизара цIерагIча химически завода слесарь, СССР массехк орденаш медалеш кавалер НГIАССР мехкдаьттахимически промышленноста заслуженни деятель Мамаев Мовлед Абдулхадиевич, Н. Аникимова цIерагIча завода йоккхагIйола оператор, Къахьегама Цlеча Байрахха ордена кавалер Петрухина Валентина Матвеевна, А. Шериповa цIерагIча завода слесарь, Къахьегама Цlеча Байрахха орден кавалер Низовский Николай Леонидович, «Грознефтехимремстрой» треста слесарь - монтажник, «Знак Почета» ордена кавалер Кележный Алексеевич Павлович, дукха кхыбараш.

ХIанзарча болхлой класса когаметта дIаоттаргдола тешаме новкъостий хьалкхедара йоагIаш йола йовхха ю химически завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацена, администраце. Уж деннаш хан - ханнахьа дукха укхаза партийни а болхлой а юкъарта собраненка, бюрони комитетий заседанешка. ХIаьта цу берригача балха керттера уйла ер эгара толашагIвола 27 болхло юкъевоагIа хьехамчий совет я. Ший болх паянагIа белгалдаьд до.

Предприяте толашагIвола хьехамчех доархIаш ба пачхьалкхен сонгIаташ дена бола аппаратчикаш В. Г. Богуславски, Н. Ф. Юровских, Н. Н. Кузьменко, А. Е. Малаев, слесараш В. С. Беляев, Ф. А. Живайкин, машинист А. И. Матюхин, электромонтер А. П. Степанов, кхыбараш. Цар а иштта завода кхьча а хьехамчий новкъостала къахьегама ийсача новкъа баьнна хIанз толаме къахьегаш бола итташ кагирхой ба цар коллективе меттел, города кхьча предприятешка а.

Дукхьашха шоаш болча къахьега баьхкачарна балха тIа шаьрвенна дIаяяхкхалашна эшаш дола новкъостал даьлац уж, цар дIайовзийт шоай коллективе сийлен традицеш. Дешнал деш дуьц химзавод иттлагIа пятилетке дIайолалуш Нохч ГIалгIайчене «ХIара балха дения — дикалла дIа» яхача болмагIа яхь дIайолаьр йолгах, дукхаза республике а объедиение а лаьттача яхье из котIийнилга. Цу дерригe а кагирхошта шоаш каралаьца гIулакх дезадалийта ца Iеш, уж шоай коллективе сий лакха лоаттаде, цун къахьегама толамаш дика традицеш дегIанхувла а Iомабу. Дукхьашха къахьега болалучарна дикалургдоацача тайпара чанхдоал укхаза кьобараш болхлой класса дIанийбелга а. ТIакха иштта беше сиг кердача коллективо тIоацаш хилча йоккха хало дукхалтьоттарах ше воала а воалаш шигара дIагIоргвац ца. Цулухьа, шеко йоацаш цу хьехамчий болам дегIабахабара лертIа терно еча предприятешкара кагирхой балха тIа каст-каста хувпалуш хургбоалилга а.

Укх тIеххьарча хана вай мехка ярнаш латт наставничество лелайра коллективачу формат а. Уж дегIаухаш я объединение дукхача предприятешка а.

Массехк шу хьалха Н. Авсинова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоалача завода алклагIча цеxе вIашагIъеллар керда комсомольско - кагирхой участок. Юкъхьанца болх лерттIа вIаштIехьбалацар цар. Къахьегама а производственни а дисциплина кагирхошта телхаеш моттигаш хулар. ГIулакх цу тайпара дIахо дIадахийта йиш йолаш дацар. Цу деша уйла еш хилар цеха партийни организаци. Партбюрос лаьрхIар кагирхой коллективана коммунистех бокхагIбола новкъостий тIачIоагIбе. Кагирхой балхен вахарех гIулакхий къаьстта чIоагIа йолхоет хилар цеха партийни организаце секретарь Борзенков Геннадий Николаевич, воккхагIвола приборист Зайцев Георгий Яковлевич, кхыбола кадрови болхлой.

Дукха ха ялалехьа цу участкера гIулакхаш дикача оагIорахьа хувцадала доладелар. ТIакха кагирхой коллективерча дукхагIбарех комсомольцаш а берригаш хIана бац аьнна бараш коммунистически къахьегама ударникаш а хилар. ДукхагIча дикка кхоачашду шоай балха дехкар, хьинаре дакъа лоац общественни вахаре.

Бакъда, хьехамчий болам болъонна пайда баргбац нагахьа санна коллективе унахIена хьалаш хьа ца дой, кадрови болхлоша къонахарца хьегача кьица пхьана цига шерра агитационно - массови, нравственни болх беш хIаравар пхье вашнен коллектива хьалхашка латта юкъара декхар довзаш ца хуле.

Болх лийца хьабара, шоай идейно - теоретически боарам квалификаци лакхъяра къонахачара дика хьалаш тьадаьд СССР 50 шу дизара цIерагIча химически, Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоалача, электромеханически заводашка. Цулухьа ухк коллективаш дика доархIаю шоай производственни задачаш, берригa кхетама болх кошдеенко вIаштIехьбоалинилга Iалашду, цу даьнье хьехамчий мутIаваш шердела а.

Бакъда, из ала йиш яц цу объединение меттел, ерригача республика а болх кхабеттача А. Шериповa цIерагIча ярсанна йолча коллективех. Шин кхаь шера болх ритмично ца беши дукхагIйолча хана тIехьаьосаши хьайоагIа из завод. Ледара латт укхаза хьехамчий болам дегIакхувлийта а. Нийса хургдац шоай гIулакхах дог а лазаш из декхар кхоачашдеш бола хьехамчий цига бац аьнна. Цу тайпар бараш итташ ба укхаза, бакъда, царна укх тIеххьарча хана тIакхеташ-м вац хайра саг. Цу тайпара хьалаш да «Грознефтехимремстрой» тресте, жилищно-коммунальни конторе, цхьайолча кхьча предприятешка.

Наставничество лелаелга корта болаш хилийтара чIоагIа пайдане да цар дешар вIаштIехьдаккхар. Цу деша хетаь каст-каста собранеш, слеташ, конференцеш чакхьяхар. ХIанзара хьехамча болх дикагIа барах, къонахчарна хьехам баларах воалаш вац, цуьна дIайовзийта еза цу лаькъехьара Iилмо техка бола педагогически а психологически а хардаш. Из декхар кхоачашдара ерригача предприятешкара хьагул а беш объединение дешара - курсови комбинате 32 сахьатах йолча программагIа дешийт царга. Цу тайпара курсаш яьхай укхаза дIадахача шера 263 саго, укх карарча шера итт бетта — 199 саго.

Объединение а предприятешкарта а советаша даим шоай теркаме лоаттаду дикагIбола хьехамчий морально а материально а белгалбоахилга, царна карагIдаьннараш массанена а дIаовзийтилга. Цу гIулакха пайда эц пенгазетех, дукхха тиражни непайооонах, кхыдарех.

С. МАЛСИГОВ.

Башха - дика производственни хьокхамаш доахаш хиларца белгалъяьнна я СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода гаэоразделение цехера «В» пхьа комсомольско - кагирхой сменa коллектив. В. И. Ленин ваь 110 шу дузача деша сийленца накъалхара доккхий декхараш тIа а ийна къахьегама вахте эттача цо кхьа бутт дIабахийташ пачхьалкхен плани тIайнца социалистически декхараш тIехкхочаш ца деш. Укх шера завода сменашта юкъера кьрмача социалистически яхье цхьа санна массехказа котгалоиаш лыхай цо.

Белгалйаьнна дика къахьегаш ба укхаза химикаш Г. Артюшов, А. Аносова, Г. Гладкова, Р. Занина, Г. Толчеева, Н. Саламов, А. Гусев, А. Сушко, Т. Дудкина, кхыбараш. Даим технологически режим нийса а лелаеш, шоай смена нормаш хаддалза тIехкхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: «В» смена дикагIбола химикаш А. Аносова, Г. Гладкова, Р. Занина, Г. Артюшов, Г. Толчеева, Н. Саламов, Л. Сушко, А. Гусев, Т. Дудкина.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ДОАГIАР ДАЬДАЦ

Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза кхоалагIча бригада кхай тIара стап йолча хала тIадохаделар тхо. Шурий ферма йолча кхаччалца грейдер хиларах атта яхар автобус. ДIахо ши километр хиллал болча наькъа тIа чIоагIа хотта бар. Иштта хотта болча моттиге латташ хургьекх техника а аьнна хетаделар тхона.

Из иштта хиннадацар. Комбайнаш, сеялкаш, культивcovaторaш, кхы тайпа техника латтар дIаоттаь лаьрххIа цийсъаьча моттиге, аьнка боагIий кIал а дехна. Ерригa машинаш цIенъьяр латтен баьцаши дIа а лъхи. Заводо хьекха бесар дIадаьннача кердадар хьекхадар. Йоча хаоттамах ихера мезаш дацар гIулакх.

Баьцадаараш кхедеча болх беш йола йиълагIча бригадера техника а дика кийтъяь корайир тхона.

Гуш дар техника хIама новкъа доацаш латтаргйолаш цигарча механизатораша лаьрххIа кийчо нь хилар. Цу бригаде машинашта кIал уиттаьй дахчан гударгаш, чархаш лаьттах хьенхалуш яц, цар чура фо а кIезигдеш Iохийцад. Иштта кийчъьяй цига техника Iангара аргйолаш.

Цецдаьнна хилар тхо номер цаI йолча бригадера гIулакхаш бIаргадайча. Болх баьча тайпара бIеха йолаш латт комбайнаш хIама а тIехьа. Царех цхьанраш тIехкараш хьадахизен бетхьлаш мукхйиан яр. БIарахьажа дог ца доагIаш латтар культивaтораш, сеялкаш. Бригада кулгалхоша йоих, баьцалянбаш чувцачo дакъо лоацаш хиларах вIаштIехьдаьшадац царга хьажа. Уж санна баьцадиараш чулцачо къахьегаш хиниоб кхоалагIчен йиълагIчен бригадашкара механизатораш. ХIаьта цар шоай декхараш кхоачашдьид.

Шоашта халo хургйолаш дола хIама даьдац кхоалагIча бригадера бараша а. Басар хьакхa делача солярка а тече Iийнинб уж. Болх баьчул тIехьагIа цIен ца еш, бIеха латт склоса хьалкIаш хьокхаш хиина комбайнаш. Хоттала Iочу а яха латт комбайний чархаш, цхьанрий яраш хецаенна а к. Иштта латтaш уж Iангара йоале цIена чархаш лаха езаш хургда гIулакх.

Соахка а хиннадар тхо юртбоахама управленерча инженерашна цу боахама техникага хьожаш. ТIакха а гучадаьннадар тхона из Iангарa яккхара цар во кийчо яь хилар. Цу хама шоашкара даьнна гIалаташ кхы доалийтаргдоашаш хIама даьдац колхоза специалисташа. Укх шера а эсала кийчъьяй техника Iангара яккхара.

А. ЗИМАРИН.

Городи цун проблемаши

КIЕЗИГА ЭТАЖАШ ЙОЛЧА ЦIЕНОШТА МЕТТЕЛ — ЛАКХАДАРАШ

ХIара шера Москве хьалтью 110 эзар квартира, дукха школаш, берий бешаманий яслеш, поликлиникаш, культурно - бытовой гIулакхашта лаьрхIа зданеш, спортивни комплексаш. ГIишлош хьалъяра иштта боккха боарам хиларо цIенхаштта нра оттаьй городера мукъа лаьтташ хилара проблема.

— Кхы а пхи шу даьлча, хIанзарча доазонашка гIишлош хьалъе мукъа майдаш йоацаш юсаргья Москва, — йоах столица дегIаахара Генеральни плана цхьан автора Симон Матвеева.

Нагахьа санна хьалха керда хьалъеча гIишлоех дукхагIа яраш массехк бIаь гектар йолча лаьттан тIа хьалъеш хиннале, хIанз 5—10 бIа хьалдалла шаро йоккха йоацача резерви майдаштан тIа бу саха болх. Москва дегIоахара оттаь Генеральни план чакхйоаккхача йоллагIча итт шерахьа (1981—1990) городе цIенош хьалдеча из керттера стратеги хургья. Къаьнарча районашка керда цIенош хьалдеча наха гоття хургйоацаш, цар архитектурно-планировочни строй йохаергйоацаш, наха а дийнача Iалама а зе дергдоацаш хьалаш вIаштIехьдахара йоккхо ю архитектороша.

Къаьнарча районашка керда гIишлош кхы тIа а хьалъесига проблема къоастеча цхьа никъ хиина Iац. Города функционально бувзам боаца е санитарни оагIорахьара лене йола промышленно-боахама объекташ Москвера арайяла, керда гIишлош хьалъяра тоъал моттиг мукъалиеха дага я городской Совета исполком. ТIеххьарча шерашка вай столицера цу тайпара йолчарех дукха яраш араьяьхай. Арадаха кийчдаь, шоай аргIага хьежаш, цу тайпара кхы а бIаьш боахамаш да.

Кхы тIа а лаьттан участкаш. Симон Матвеева хетачох, вIаштIехьъяха йиш хургья дукха мах болаш доаца цIенош дIадаьхача. Архитектурни дукха мах боацаш йола гIишлош Москвера дIайоаха масехк шу да. ХIара шера городера дIадоах 500 эзар квадратни метр пайдане майда йола цIенош.

ТIом чакхбаьннача хьалхарча пятилеткашка хьалдаьча пхезза вIаштIара даьча цIеной кхел а къоастаеш я. Юхцараш я 12 миллион квадратни метр йола пах чу бола фусамаш. Из города пах бахача фонда 10 процент хIана яц аьнна я.

50—60 шерашка зIамига габариташ йола пхезза вIаштIара даь цIенош хьалделла дуьнаденна дар пах чубаха фусамаш геттара чIоагIа эшаш хиларна. Конвейерца арахецаш хиненача пхезза вIаштIара даьча экономически долча цIеношка вIаштIехьдаьккхар лоацдача хана Москве фусамаш яра лиаш хиниа моцал дIаьниха. ХIана из модель морально а физически а къаьнкнай. Специалисташта хетачох, пхезза вIаштIара даьча цIеной фондах— 3,5 миллион квадратни метр — дукхагIа дола дакъа хIанзара комфортабельни фусамаш хьал а яь хийцача бокъаьа да. 1981 шера деъа пхезза вIаштIара даь цIенош дIадаха долалургда. ЛаьрхIача гучадоал мукъаьнначa майда тIа 2—2,5 дукхагIа фусамаш хьалъюларг хилар, из гIулакх вIаштIехьдаргда дукхала а вIаштIара даь лакха цIенош хьалдарца.

Пайда яла йиш йолча цхьадолча пхезза вIаштIара даьча цIеной кхел кхыькхе хургья. ХIанзара инженерни оборудовани а оттаеш, квартираш кхьча беса тоа а еш, модернизаци ергья. Лаьтта, хIара квадратни метра беза мах хилар теркал а деш, этажаш дукхагIа йолаш цIенош хьалдича бахьахьа хет архитектораштa. Из гIулакх къоастадеча хIана ши оагIув тохкаш я: цIенош тIера хьаллакхделгеи кIал дена ерригa а здани хьалйоттилгеи. Технически чоалханегIа дале а мах дукхагIа дIабоде а специалисташта царех шоллагIа йола оагIув дикагIа кет. Хьалхарча пагIон керттера кхоачамбоацар да кхы тIа этажаш хьалъерах лардa тIабода яиа геттара боккха хилар.

1981 шера деъа Москве фусамаш хьалъяра конвейер тIехьаьнна дукха этажаш йола лакха цIенош хьалде йолалургья. Дувцараш 16—25 этаж йола цIенош да. Бакьда, города этажаш технически торо мел я хьалъйе йиш яр, хIаьта а из пайда луш дац. Из иштта хилара ши бахьан да. 25 этажал лакхагIа дола цIенош хьалдеш хилча уж дIаоттаде города структуре нарагIатта моттиг эш — иштта из ца хилча фусамашка тоъал маьлха сердал хургьяц. Цул совгIа, 25 этажал лакхагIа дола цIенош лоладеш а атта дац, хIаьта «морхел» лакхагIа баха ховша безам бераш а солла дукха а бац.

Мелла лаьтта кходе а, 1985 шу даьлча города хIанзарча довзал яраха кoг боакхаргба. Из теркал а деш, Московски городской Совето гобаьнкха болача автономъе дехьара массехк эзар гектар лаьтта хьачулаьцад. Цунах дукхагIа дар сиха машинаш лелача наькъа гонахьа улла лаьтта да.

ГIаьнарча перспективага хьежача, 2000 шерал тIехьагIа дIайоаьча хана столица гонахьа яьда йоккха йоаца городаши посёлкаши хьачу а льна Московски цун пригородахи лакхаорганизованни йола агломераци хургья.

Хьахулаш латтача московски агломераце структура вIашагIйоллаш архитектораша лелаю керттера принцип — фусамий комфорт, балха отта моттигаш шортта херна йиш хилар, аьттув болаш транспортни бувзам, ерригa система экологически кийсъя хилара дикеча Iалама юкъе хулийтилга.

Александр ДЕДУЛ. (АПН).

Арахецача продукце ассортимент шеръяра, пятилетка дийълагIча шера тIайнца декхараш тIехкхоачашдарa тIьгIертта къовсам лоаттабеча Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводи № 4 йолча цеха коллективо толамна кхоачашъяй цхьайтта бетта плани тIайнца социалистически декхараш. Дукха ха йоацаш цо кора а ерзаь, арахеца йолаьй «П 129» моделах йола летновой автомашинашта лаьрхIа опрокидыватель. Из керда продукци кийчъеча хьинаре къахьегарна белгалбаьлар Росляков Владимир Павловича кулгалдеча бригадера слесараш-сборщикаш: Гросбах Виталий, Петросян Георгий, Адаев Александр, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) слесарий-сборщикий бригадир В. Росляков, слесараш-сборщикаш В. Гросбах, Г. Петросян, А. Адаев керда продукци кийчъеш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦЕХАХ ЗАВОД ХИННАЙ

Ачхой - Мартановски а Урус - Мартановски районашта лаьрхIа яр Валерга тIара Грозненски шурий комбината шура чакхйоаха цех. Бакъда шувах кхоачам хилацар, хIана аьлча бахача наха дукхагIа эшар шурий продукташ.

Дукха ха йоацаш цехах завод яьй шура чакхйоахем нахча йоаккхен ши цех а йолаш. ДIахо йодача хана кхы а шеръе лерх1 завод, цуь мощность шозза лакх а еш. ХIанзе я дIадоладаьд укхаза завода реконструкци ярeи ю пержьарен балхаш.

Дукха йоккха яц завода коллектив а, бакъда хьалхашка латта декхараш, тIалатта халонаш кхета а еш чIоагIа хьинар айдаь къахьег ю. Из балхан долаш вIаштIехьдоал толамаш дака: хинал хьалха кхоачашъяьй цхьайтта бетта план. Къаьстта дика болх беш я воккхагIвола мастер А. Батыжев керте латта смена.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеш

ПЛАНИРОВАНЕ КЕРДАДАР

Дукха ха йоацаш тIайнначa «Планировани тоаярхи боахама механизмо производства эффективность а балха дикал а лакхъяра ю воздействи чIоагIъяраха» болча КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам тIа белгальяьнхай гаргарча перспективе халкъа боахам дегIаахара шерра программа. Из оттаьй, тIеххьарча шерашка къаьст-къаьстача предприятешка санна, иштта тайп-тайпарча районашка доакъой масштабашка а аьча планировани экономически стимулированни эргаьянха тоэара даькъертa дукхача йокхийча экспериментех хьахиннараш теркал а деш, КПСС XXV съезда, цул тIехьагIарча КПСС ЦК Пленумий решенеш, СССР Конституце положенеш кIийлеш тIа.

Соцамо белгальяь планаш уттаяра нийса системеи порядоки. Цо чулоац 20 шера лаьрхIа йола Iилман прогресса программа (пятилеткашта екъа а екъаш) 10 шера лаьрхIа дола СССР экономически социальнои дегIаахара керттера лостамаш пятилеткашта дайкъа: СССР экономически социальнои дегIаахара пхе шера план (шерашта йийкъа). Болх цу хьисапе вIаштIехьбаьнхаро Iалашду перспективни планаш цахаддаш лелаштен уж стабильни хулгеи.

Планировани кердача принципо пхе шера плана лоархIам лакхберга, из массе а оагIорахьара балансированни чIоагIен хулийтаргья. Цунца дувзаденна аьлча, балансированни методах хьалха а шерра пайда ийбора планировани еча (уттайора материальни, къахьегама, финансови ресурсаи, производственни низалий балансаш), амма хIанз гуш дараш да цул дикала хьаькъехьара хувцамаш.

Вай мехка халкъа боахаме дукха ха хьалха хьахиннай тайп-тайпарча доакъой Iалаьмате дукха предприятеш юкъеоаш йола технологически эIанаргаш. Эттара гаргга эза вариант йийнача, укх тайпара я из эIанарлаг: «руда хьадиккхар — доагор хьадиккхар — металл лоаладар — металлообработка — машинашьяр — кийча продукци екъар». Гуш долча тайпара, хIара технологически цикл (кIаьта из атта екъалуш я эIамагIча циклашта) Iалашъю дукхь-дукхьача доакъой предприятеша. Цигара хьайоагIаш я ведомственни барьераша хьаь чоалхалехаш.

ХIана деиз предприятеша — производителаш потребителаши, торговли, транспорти, Iалашон организацеша шоайла пхе шера дола боахама договораш дергда. Цу тайпарча вIаьххача ханна долча вIаши дага а бувлаш даьча договорех тIехьара я мехка материальни ресурсашка iнийзача экономически бувзамий нийсала каралоацам, стабильноста каралоацам хургба.

Ведомственаш вIашагIхаьда хилар дIадаккха вIалла атта а хиннадац, — из дукхача организацеи хьашташка кхоачаш йола проблема комплексни я, хIаьта цхьа тохкашехьа къоасталургйолаш а яц. Дукхача моттигашка лаьрххIа йола целевой Iилма технически, экономически, социальни программаш уттае йийзар. Укхаза хьалхале лелаьраш Москвай, Ленинграда, Новосибирска, Киева Iилмахой бар. Иштта экспериментальни объекташка хьажа а везар царга, дукхьал цул тIехьагIа шара «массови производствана» рекомендаци а ца еш.

Соцам тIа дIаяздаьча тайпара, дукхьал программно-целевой метод я СибарегIа а ГаьнарчаМалхбоале а йоккхий территориально-производственни комплексаш хьалъеча хIанзъул тIехьагIа ларде лувцаргьяр. Цу тайпара Iилман ларда тIа оттальча а чIоагIъяьта а программагIа буллаш латт хIайнзе а Байкало-Амурски машиникъ дегIаух цу зонера производственни низаш.

Ала деза, КПСС ЦК аъ СССР Министрий Советои дукха ха йоацаш тIайнцача соцам тIа керда гIишлош хьалъяра чIоагIа теркам тIабохийт. Ховдамболлаш дуьл производственни низалаши объекташи сиха болх бе лолаялийтара, капитальни вложеней эффективность лакхъяра да деза керттера гIулакхаш. Соцама цу дакъа мах баь варгеаш. Хьалъеш латташ эзараш гIишлош ма йоа СССР-е, балхаш деш Iалаьмате дукха гIишлопхой а болаш. ХIаьта, керттерча даькъе, дувцар да цар болх вIаштIехьбаккхара гIулакх оргадаккхар.

Миштa дар хьаяха? ДикагIа йола гIишлошью подразделенеш лоархIар капиталовложенеех ма хулла сихагIа пайда эцаш хиннараш, кхьча беса аьлча, хьахийца средствиш хIама юхе ца дуташ дIаухнитараш. Из бар гIишлош хьалъяра балхаш дика-во мишта лел къоастадеш хинна керттера хьокхам. Цуага дилличa, гIойленагIа лоархIаш дар гIишлош хьалъеш безача маьхера материалаш дIаахнитар, балхий систем мах лакхбар, масала, лаьттанцара балхаш тар ма лу Iай дар.

Цу тайпарча пара доксагa кхоачавора нехаза хьалха хиначa гIишлоцкоча хьойгача кхьи мах бара системо. План-м кхоачашъяь яьйнай, хIаьта а объект болх бе йолаешнаш.

ХIанз гIишлошкой балха керттерча хьокхамех цаI ба, объект болх бе йолаялийтар. Из кийча а лоархIаргья, хIаьта план кхоачашъяьрг а лоархIаргья, керда хьабаьча гIирса «дIоагIаш» эксплуатацеиоинкашнo дIакхаьчача. Гаргарча хана даьза даргдоацаш хIама да гIишлошъеча нормативни ерригача системага цIаьхха а хьажар, расценкаши болх вIаштIехьбаьнхара формани хувцар. Из деррига а иштта хила доагIаш да, хIана аьлча хьокхамий кердача системо гIишлошхой теркам тIаберзабу берригача халкъа боахама эгара чIоагIагIа эшаш дола тIеххьара хаьхуламдараш лакха чилийтара. Хьахул хIара гIишлошхой коллектива балха хаьдда а объективно а мах бара эша торонаш.

Цунах хоттадешна дукха хIамаш да. Эгара хьалха объекташ ритмично дIателар а долаш. Цхьаьтталагlча пятилетке оттаеш йола капитальни гIишлош хьалъяра план стабильни хургья. Кердача плана тIа гуш хургья болхлой низаца, материални ресурсаца, гIишлошъеча монтажни организацеи тороннашна юкъерна ситуаци. Плано гонтаргьяй гIишлошъеча организацешта йола еке шера перспектива, шерра шера нийъалагIча квартале каст-каста хулаш йола штурмовщинеи аиралашм тIеххьара а дIалха эши хургйолаш болх ритмично дIабахара а объект ханнаьа дIадалара а чIоагIа эшаш йола хана фактор.

Керттерча проблемаца — капитальни вложеней эффективноста проблемаца цхьана оттае йийзар вай Iилмахой-экономистий социалистически шеръяьча воспроизводства халкъа боахама планированеи теори шеръеш йола цхьайола керда положенеш. Масала, капиталовложеней эффективноста абсолютни вIаши нийсъяреи керда понятени йистара методаши юкъе йоалае, эффективность дегIаахара факторашта анализ е, цхьан ханна ши аьнча затраташ вIаши нийсъеш чотъярен эффективность дуцеп халкъашта юкъерча масштабе вIаши нийсъярен хьисап белгалде, кхыйола положенеш.

Боахама эффективность лакхъяр чоалхане, боахама аппарата ерригача звеньяшна чIоагIа теркам тIабахийта бовза безаш, чIоагIа уйла е езаш, тIагIерта къахьега дезаш болх ба. ХIана аьлча дегIаенача социалистически обществa экономически механизм чIоагIа чоалхане я. ХIаьта безаш а тIехьа прогрессивни хинар, тахан баьха новкъарю е долалу. Хьаэнаргья вай, масала, «вала» принцип, цо безам оттийтар предприяте план шийна пайдана долча тайпара, цкъаза уж эшарий хьашташта эшам баь а, маьха езагIча изделеш чотах кхоачашъе.

Итташ шерашка мутIахьа болаш а хоарцо йоацаш а экономистий гIулакха лаьтта валовеи продукцеи хьокхам хIанз къаьбечиюб. Из мегаш бар дIадахача шерашка, мехка хьалхашка продукци дукхагIа арахецара декхар лаьттача хана. ХIанз хьалхарча плане дикала, производства эффективность лакхъяра проблемаш эттача хана, керда хьокхамаш эш. Иштта хьалхинай мехка экономически системе вала метта дIаоттаргйола цIевача продукце норматив.

Кердача, Iилман ларда тIа латтача технико-экономически хьокхамаша торо хулийтаргья эффективность, дикал, продукце кхыйола потребительски оагIош теркалъе. Цхьабакъда, сецца вале тIара довла йиш яц вай — цунна нийсса дола цун метта дIаоттаде мегаргдола хIама дац. Масала, города, области, экономически района предприятей балха мах беш заводен совхозеи цIена продукци вIаштатоха йиш мичай. Кхыметтел вIашгъюкхе уллача шин завода болх а вIаши нийсбе йиш мичай — шифраш шо-шоай тайпара ма йий цар. Цу тайпара дIахо нодача хана экономисташа хIоаш е езаш дола хIамаш, гуш долча беса, долаш да.

Деррига дайза даьккадац цIеначa продукце даькъе а. Цхьайолча предприятешка диллача, масала, еза-йоккха индустри, яйга промышленность, из декхарашка хьежжа я. Вокхарна — яц. Йолаш ма йий производствана юкъе дукххьал сменяиний хьисале мара дакъа ца лоацаш а кийчача продукце алхха хьадда дола дакъа мара ца деш а йола предприятеш. Царна соцам тIа белгальяьй кхы норматив — вIаши нийсде йиш йолча маьхех латта товарни продукце боарам. Из а халкъа боахама эффект теркал а еш. Масала, электростанцешта йола гидрогенератораш хьаеча завода хIанз бебашха ца хулаш диса йиш яц шийи продукце берригача халкъа боахама масштабе малагIа эффект лу.

Из идея керда, дика я, амма чIоагIа чоалхане гIулакх да из кхоачашъяр. Эшаш йолча расчетий механизм хIанз а оттаеш мара латтац. Из ишта хила дезаш а да: соцам тIа къаьст-къаьстача предприятейн доакъойн спецификаца дувзаденна дола зIамига а доккха а деррига гIулакхаш белгалде йиш яц. Цхьабакъда, лоархIаме да цхьаьнха, соцамо импульс лу резерваш лехара, эффективности дикали бахьанерча къовсама, дIадех производства социалистически способо луча Iалаьмате йокхийче совлешех берригача советски наькъа гIулакха пайда эцилга тоадар.

Мурад АДЖИЕВ, экономически Iилмай кандидат. (АПН).

ДИКАЧА ХЬОКХАМАШЦА БЕЛГАЛБУВЛАРАШ

ПИСЬМОЙ ОБЗОР

Дукха ха йисаяц В. И. Ленин вань 110 шу дуза дезаш цIей тIаьхьа. Цу денна сийленца наькъабахара тIаййна декхарш ма хуьлда кхочушдеш ба, шоай новкъостаща доахаш дола къахьегама толамаш мишта, яхье хьалхаьлаттарашца доахаш дола производственни хьокхамаш гойташ дукха кехаташ ух укх тIехьарча хана тха редакце. Царех цхьадолчар дувцараш довзийтарга оаха тахан газет декхарашта. «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа яьржача яхье дика йоалаш къахьегаш ба «Грознефть» производственни объединене производственни гIулакхаш лара йолча центральни база болхлой. Яхаш язду «Старогрознефть» НГДУ такелажника А. Тищенкос Республикерчи векарашкa йолча Грузински ССР-рен бурувдеттарашта мехкдьаттахоштен эшача оборудованеца ремонт яра. Царна эша керда оборудовани конструкции кийчъяра дикъ шера задани 19 ноябре кхоачаш а я, тIадоагIача шера чотах уж къахьега болабенниlга белгалдоахих автора.

Бурув тохаш йоахача скважинашка, мехкдьатта доахачен цунна обработка еш дIаяхьийтай дика ремонт яь керда кийчъяь 5692 эзар сом мах бола оборудовани.

Укх шера план кхоачашъяра болх а дика лел баь болхлой. Шера задани 20 декабре кхоачашъе дош деннадар цар. Уж шоай деша дай ба. Декабрь бетта тIехьарча декой чотах къахьегаш ба. Белгальянна дика къахьегаш я коммунист А. Х. Штокман керте латтача цеха коллектив.

Шера цхьан бригадо 5000 метр бурув тохара йола Г. А. Шулинина дIайолаяь инициатива чIоагIа къоабелаь Грозненски бурув тохара балхий управленерча дукхача бригадаша хьаллаьца хиларах дувц шийна корреспонденце тIа цу управлене покхагIволча инженера Д. Габаева. Царех я шера план цхьоалагIа ноябре кхоачаш а я, тIадоагIача шера календарагIа къахьегаш йола Гадаев Хьасанбека, дикъ шера план октябрь бетта кхоачашъяь Н. А. Тараканов керте латта буровой коллективаш. Из дика гIулакх раьза болаш хьаллаьцад Мельников Василий, Таромов Шамиль, кхыбараш керте латтача бригадаша. Цар массане а тIагIертта къонсам доаттабу В. И. Ленин вань 110 шу дузача цIейна къахьегама совгIат кийчдара.

Дукха болхлой ба «Грозэнерго» турбинни цехе шоай декхарех дика лоархIабеш. Царна юкъе а белгалеьна дика къахьегаш ва слесарий бригада кулгалхо, мастер, коммунист Канарский Алексей Антонович, яхаш язду «Грозэнерго» операторa Х. Сурудживанца. Канарске бригадe цхьаккха тIехьавусаш вац, берригаш а рационализатораш ба. Тхьо шу гаргга ха я цу бригадо коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю «ТЭЦ-2» дикагIйола бригада» яха сийлен цIи яьккхай цо цунъа санна массехказа. Цун керттердар да бригадира шийн коллектива болх дика вIаштIехьбаккхар, хIаране хьинар кхо па деш къахьегар.

Турбинни цехе цхьаккха болх бац Канарский Алексей тIехдика да кхеташ. Цунга хьенниа дика да цун производственни хьокхамаш а. Цун къахьегама толамаш белгал а доахаш цунна еннай «РСФСР социалистически яхьа отличник» яха сийлен Знак. «За трудовую доблесть» яха медаль, «Знак Почета» яха орден, кхыдола совгIаташ.

Тха штате воацача корреспондента А. Ахматова шийн корреспонденце тIа язду Нохч - ГIалгIай тIишлошъяча управлене СМУ-3 коллективо генподрядагIа итт бетта планал совгIа 72 эзар сома маьхеи шийн низаца 90 эзар сом мах болех. гIишлош-монтажни балхаш дараь. Укх шера массехк гIишло эксплуатаце дIаеннай цо. Царех да Чир-Юртара 79 квартира йола цIенош. Гендаргенера — 624 дешархочоа лаьрхIа школа. кхыраш.

Уж гIишлош хьалъеча хьинаре къахьегарца белгалбьяьар Успанов Бауди, Довлетбиев Рамзан, Пирогов Александр, Плотников Анатолий керте латтача бригадашкара гIишлошкой. Укх шера кхы а массехк гIишло эксплуатаце дIалла лерхI СМУ-3 гIишлошкой. Царех я облицовочни плитай пех, 40 квартира йола цIа. Цу объекташкара тIехьара балхаш чакхдоалаш латт.

Шийн хIара бетта дааьй тIаййца декхараш тIехкхоачадеш хьайоагIаш йола СМУ-3 коллектив Шалински района сийлен Улга тIа яьккхай.

Ермоловски ДОК-а хьаштан кхоачашдеш Зочна специализированни АТХ № 4 йолча гараже хаддаза хьалха латташ хьовоагIача шоферах Мунаев Ахьмадах язду киномеханика Я. Цуева. Шийн дикача гIулакхаща производственни хьокхамашка воваш ва коммунист Муцаев. Цхьан машена тIа 22 шера болх баь цхьаккха шофер вац тараже Ахьмад мара. Цун керттера бахьан да ше лелаеча техникана ма хетта цо дика доладеш хилар.

Тхьаьи пхиъ шера хьалха цо къахьегаш даьхача толамий лакха мах баьб. Ленински юбилейни медаль, «ИйслагIча пятилетка ударник» яхеи, «Социалистически яхье котваьнар» яхеи сийлен Знакаш тийннай. Ахьа баркалаш, тийнна ахчан премеш чот яь вартвоаьцаш лукха да.

ЦхьоалагIча класса водителa хьинаре дакъа лоац общественни вахаре а. Профсоюза цехкома председателa хиннав дукхазоа, къоабарий хьетамча ва. Шийн опыт керда балха бахкача водителашта дог раьза долаш дIалу, эшаш дола гIо-новкъостал ду царна. Цхьа санна массехказа Алхан - Калински юртсовета депутатолла, школе родительски совета член хийрхав ва, дружинник волаш ва. Цу балхаш тIа шийна тIадилла гIулакх дика цIена кхоачашдеш а ва из.

ТРАКТОРИСТКА

Юрта улица хьалйхар мотора увгIаро а тато е. Наькъа тIа пийслуча кIоагашкерча хих цицкаш дIаухийташ, тIьсн санна чакхъийкхар мотоцикл. ГIеттача сашца сиха хар йоI хиннар. Вайнахха цхалсаг мотоцикла тIа хар дукха хулаш хIама дац, хIьта Дадаева Тамара мотоцикл хахкара моллагIча дIамигача сагал тIехьосаргъяц. Цунна техника дика йовзар — ца хоаш хинна хIама дац. Тамара трактористка я.

Трактористка... Бакъда, цул хьалхагIа кIезига хиннадац из шейоакхаш дар а: могаргдий-хьогI? ВIаштIехьа ца доле ма аьх да из. Наха фу аргда? ХIьта, наьна йишийца. Сакимата а фу хетаргда? Итт шера СаьмуIашка трактористка йолча цо даьча хьехарах хержа ма йий Тамарас шийн професси.

Сакиматас мерабаьбар Тамарена трактористка болх. Цо дийнача хIамаех санна дувцар машинех лаьца. ЙоIо, дIалаьцача санна, ладувгIар цо дувцачунга. моллагIча боахамс цхьанна хIамаех хуяца йиш йоацe «Беларусь» тIе лехкаш агIаш сурт дукьала уйттар цунна. БоаьонцIа долаш санна бIаргагора леладеш атта йола трактор шийна хетаба овгIорахьа дIа-са ерзаш.

Трактор Iомас а цу тIе болх бе а тIехь-тIехьагIа дукхагIа безам хулар. Шийна дагалаттар Тамарас шагIа дIаальча цхьаккха саг дукъала валандар. ЙоIо ферме болх бича наьна бакъахьа хете а, цо а кхы ма гIо аланзар. Бакъда, дагахьа хетар цунна:

— Дика доярка хургьяр-их цох. Аз-м дукхача шерашка Iоаяь опыт цунна дIалла ма лаьрхIадарий.

Тамаре наьнс. лакха хьокхамаш а доахаш. ферме болх бу дукха ха яр. Фу дергда йоIий безам кхычуъца хилча.

— Хьа цу гIулакхаца чIоагIа безам бале, со дукхала вац хьона, — аьлар дас а. — Бакъда, атта-м хургбац хьона из болх.

ГI. Ахриева цIерагIча комсомолелача совхоза ферме шия шера болх баьбар Дадаева Тамарас. Цул тIехьагIа, шоай юрта механизаторий курсаш хьайиллача, цига дешa ца яхача Iеяланзар из. Бахмадова Саят, бера хана деза йола доттагIа шийца хиларо майра хиннар из.

Шоаш лаьрхIача тIаккхача гIерташ, дешаш бар механика. Бийса яххалца консонскташ, схемаш къестаеш багIар. ХIаьта бийшача а гIанахьа дукъала ухаш хиннар кха дар. Чашке йоацача кхоя тIа дIадийкаьа пхатех фийт биела канаш хиннадар. Из наьтта хилийтара цар а кIезига къахьийгадац.

...Экзаменеш дIалла еза хьатIакхоачаш латтар. Тамаре курсашка деша багIамаре юкъе дикагIа йола дечарна юкъе дикагIа йола дерхо лоархIаш яле а, из а шенъювлар деррига хой хьогI соцк ахаш. Хоазахта дуаш хиннадар цо шийн са. экзаменаш тIехдина дIаелар.

ХьагIаттар хьалхара балха ди. Цунга хьежаш латтаб цIенна «Беларусь» — цун эттарь хьалхара трактор. Ладувгlаргдий-хьогI цо сога. аьнна хетар Тамарена. Безам бар из сихагIа дIайолаялийта, ше цунна доза делга кхетаде.

Деррига а хила дезача тайпара хилар, еррига балха процессаш Тамарена кастта яйзар. Хьалха санна хIанз нормаш а селла йоккхий хетацар. Лоащача хана ден заданеш кхоачиш а тIехкхоачаш а е яьлар из. Дийнахьа 12 гектара тIа дIаегIача комсашта опрыскивани е езаш яр оттаяь норма. ХIаьта къонача трактористкас шоза дукхатIа бора из болх.

Деррига а вайна хетача бесса атта дIадодац. Тамара трактор цкъа ехар. Ше фу дича бакъахьа да а ца хоаш, машина бIаракьежаш латтар из. Бакъда, новкъосташа цхьаь йитанзар. Юхе гIолла мел хиннар цун новкъосталевера. Дукха ха ялалехь машин болх бе йолаелар.

— Болх хала бий хьа? — хаьттача Тамарас аьлар: «Вiалла хала а бац». Шезинга сабар а дикъ IотIатехар:

— Аз-м боккъала ях. Соцо-м хала хетац. Кхы а шозлагIа йолча трактора тIа болх бе безам ба са. Эттарa хьалха йоагIачарех «МТЗ-80» яха трактор лургъя аьлад сона.

Тамара дукхьал шийна беа болх баь Iац. Общественни вахаре а дакъа лоац цо. Из керте а латташ вIашагIьеллар укхаза художественни самодеятельноста кружок. Сийлахь-боккхача Октябра цIей дездеча дийнахьа цар хьалхара хинна концерт боккхача толамца чакхдаьлар. Тамара музыка тIера я. аккордеон дика локх. дукха книжкаш деш.

Къона хьинар дола комсомолка коллективе териалйир. Коммунисташа тешам а бенна, массава а раьза волаш, КПСС член кандидата дIаяийцай из. Бакъда, къона коммунист комсомолцара хIанз а къахьестац — из совхоза комсомольски организаце секретаря заместитель я. Тамарена хом кагирхой шийна тIехьабаха, балхах цар безам болийта.

— Деррига а аьттув болаш хиннад са вахаре, — йоах Тамарас. Сайна беза болх, новкъостий ба са. ХIанз эхь ца хеташ, сай хьехамча — Сакимата майрра бIарахьажа йиш йолаш я со.

Т. ФЕДОСЕЕВА,
«Ленинское знамя» газета редактора заместитель.

Б. ЧЕРБИЖЕВА сурт.

Доазол дехьара

Вьетнама Социалистически Республика къамаш оборона Министерства хьехарах дукха ха йоаццаш Хайфоне хиннай советски тIема кемай отряд. Из визит марксизма-ленинизмаш пролетарски интернационализмаш принципий лардa тIа латта вьетнамо-советски доттагIал хьахьокхаш дола хIама дар.

СУРТА ТIА: «Адмирал Фокин» яха крейсер хайфонски порте.

ВИА — ТАСС сурт.

Социалистически мехкашкара хоамаш

КОМПЛЕКСНИ ПРОГРАММА

Керда биллача Куба малхбузени малхбоалени провинцеш — Камагуэйи Лас - Тунаси вIашагIхоттача 120 километр бIаьхача машинаьъа тIа гIолла хьалхара поездаш йолаеннай. Республика машинаьъа транспорт дегIаахара комплексни программа цхьаькха этап а чакхъьнай. 1976 — 1980 шерашка хилча боахам дегIаахара пхе шера плана тIа цо къаьстта моттиг дIалоац.

1837 шера Латински Америке эттара хьалхен дунен тIа вагIагIен машинникъ билла почтчахьалахе а хиина дIаоттай Куба. Бакъда, социалистически республика кхаьчо магистралеш еха а тиша оборудовани йолаш а яр. 1959 шера тIайнар машинаьъа транспорт юхаметтаоттаяра а реконструкци яра а план. 1971 шу хьатIакхоачаш мехкага кхаьчар 140 хIанзара локомотиве шиэзар совгIа товарни вагона. Машинаьъий дIоахал 3100 километр хилар.

Комплексни программагIа тоьал дукха даьд: бIаьш километраш йолаш керда магистралаш ахкай. итташ станцеш хьалъьй, тIаьш тежкад. Гавана — Сантьяго-де-Куба транскубински магистрала доккхагIа дола дакъа болх беш да.

(АПН).

* * *

БИБЛИОТЕКАЙ ШЕРРА СЕТЬ

Вьетнама Социалистически Республико дукха теркам тIаухийт библиотекайи читальнейи шерра сеть хьолъяра. Уж вIашагIйохк мехка масса йолча городашкеи юрташкеи, школашка а предприятешка а. Библиотекаш хьалъяра эша ахча хьахийцад из гIулакх лелаеча министерстваша. Бакъда, бахаий дукхагIа дола дакъа общественни хьисапе чакхдоакх.

ХIара шера ниэшкаш дешаьчарна кулг-кара 10 миллион книжка дIаяу.

(АПН).

МАХ БОЛА ВИИДАЛ

ЭIоахьаа электростанцей оттодаш — шлаках — пайда эшара лоархIаме опыташ йий Венгре. Кемарокe, масала, из дIаихийтай шоссейни наькъаш дехкача. ХIаьта Борподе шлакаш шIенош ду панелаш яьй. Татабанье дахка тохкамаша хьаьсехаал ЙIохкала электростанцей оттодех цемент, кхиметтех алюмини а хьаде йиш йолга. Шлаках шерра пайда эша йиш я мелиораци еча е сунташ еттача.

Венгерски промышленносто ху мах болча бийдала бархI процентах мара пайда эцац. ХIаьта а дукхьал лехьа тоан шлак чакхъьяккхача халкъа боахама 400 — 500 миллион форинт кхой бу. Цудукъа укх гергарча хана гIишлош еча шерра пайда эша лерхI ЙIохкала станцей оттодех.

(АПН).

ДЕЗАЛ БАРТ ТАЙНА ХУРГБОЛАШ

Къонача марай сесагий хьаьхашка дукха проблемаш уэтт. Уж къовстае новкъосталу ду лаьрхха вIашагIьяххача «Брачни консультацеша» Укхаза психологаша, социологаша, лораша, кхыча специалисташа хоьччара хьехар дергда.

Масала, дукхьал Чешски Социалистически Республике цу тайпара 37 консультаци вIашагIьелляй. Цигача болх беча 230 специалисто соахка 55 эзар хьехар дир къоната дезалашта.

12 шу хьалха Чехословаке вIашагIъелла хьалхара «Брачни консультаци» социалистически мехкашка эттара хьалхара яр. Опыто хьахьехар дезалий барт тоабара цу консультацеша новкъостал долга. Из наьтта долга хьалхах тIехьарча хана республике мари сесаги вIашагIкъьасташ моттигаш кIезигагIа хилар. 1985 шу хьатIакхоачаш цу тайпара йола учреждениеш шоза дукхагIа хургья.

(«Орбис» — АПН).

ИСКУССТВЕРА СПОРТА ДАКЪА

«Искусствера спорта дакъа» — из девиз а йолаш 1980 шера июнь бетта Польше хургья художникий-любителий выставка. Олимпийски шу гарга гIортарца из чакхъяккхара солам цхьана тIа йийаб ПНР профсоюзий Центральни Советох профсоюзий Катовицки воеводски совето.

Берригача мехка хургйолчи воеводски выставкашка могадаь балхаш хьахоржаргда выставке дахьийта. Къамел пьыставке даьъа лаца бехаргба Советски Союзера. Болгарера, Чехословакера, Венгрера художникаш-любителаш, бакъда, цар дикъа лацар конкурса юкъе доагIаш хургдац.

(АПН).

СТОЛИЦА ЦЕНТР КХЫЧАХЬА ЙОДА

6.5 эзар шу хьалха хьаьхинна София центр укх тIехьарча итт-пхийтта шера Витоша яхача лоама юххе дIахьоргья. НРБ столица дегIахара дукхача шерашка лаьрхIача планета хьажка цу тайпара соцам тIаэцар дувзаденна да город дIатоходача хана из кхы а промышленно дегIаакха езарца Цул совгIа, тIехьагIа историко-архитектурни заповедник хургйола города къаьнара дакъа лорадара дикагIа торонаш хургья.

Витоша юкхе хIанз цхьайола объекташ хьалъеш латт.

(АПН).

РЕГЛАМЕНТИ ЦЕЛИНДРАШИ

Англе, хоаш доаьча бесса, дIалийа а дехка «Альбиона» аьнна цун цIи дIаяхийта дола доьх дилла а цига латташ хиларагIа айза ца Iеш, укхела шерра реклама еш а хила мара тIера ца бувлалуш а долча традицешта тешаме хиларагIа а. ХIаьта а царех цхьанне — тIехдаьхха дукха хоза хабараш дувцара традице — тIехкьира ди дукха ха йоаргаш хьатIакхаьчар. Английски парламента общиннай палато оттадаьъ тIехххьара а, къамьлаш сов дIаьхдеш бола ораторий юхаоалба аьнна. 18 сат дукьала воллашехьа 225 депутата кулгаш хьал а айдаь къамальа 10 минута йола регламент оттайола аьнна решени а яь.

ХIаьта парламентски архиваша юхейиса ма йий ораторски искусство цу гIулакха йоаьча хана дукха а маьхегIа лерхIаш хинна хилар хьагойташ йола лераш. Наьтта, 1881 шу доладенна хана депутаташа перерыв а йоацаш 41 сахьата йийцай «Ирланде саги хIаране доадехьея чIоагIа лораярах» долча закони проект. ХIаьта английски парламента историе чухь эттара дIаьхагIа хинна 1828 шера къамаш законодательстве де лерхIаш хиннача хувцамий къамьехьа шийна хетараш дувцаш Генри Брюэма 6 сахьата даь къамьл.

Амма бехк бакхa йиш йолаш дац общиннай палатах: регламент-м регламент я, цхьабакъа, из массанена а лаьрхIа яц. Керда оттаяь ха дукхьал «тIехьашкахьарча тIандаш тIа баьIараштa», вешта аьлча, IаьдагIа керте латтачен оппозиционни партей хIанз а йоаша дилла а дагайоаххача министрий партфелашка ца кхаьчача а оппозице «ЙийIерча кабинета» юкъебоацача а викалашта мара яц...

Цхьан традицена тIера йоалаш хала гIа а баьнкха общиннай палата сихъелар шийн процедурни правилай кхыча областе кхьака порядок чIоагIъе. 103 дукъала а волаш 194 саго кулгаш хьал а айдаь тIанийцар дебаташ лелаяра къахьехьа къамаьл де доши дехаш вола депутат кагахьа санна дувцаш дола доши цу юкъа голосовани оттаде и дале, шe спикерга йист хилалехьа цилиндр тIатталa денкарийла иеш дола традици па хувцаш дитарах йола решени. Из кIезиг-дукха чоелхане да, амма общиннай палате кхыча тайпара хулаш дац. Кхыча тайпара хилча чуухача наха лаьрхIача галерка тIа нагIача саго а кхетадеш хургдар английски парламенте лелаш дола гIуллакхаш.

Ю. УСТИМЕНКО.
(ТАСС).

США. Американски ракетно-ядерни потенциал совъяккхара хьакъехьарча ихерамеча планашта дукъалара машар безарий йоккхий демонстрацеш чакхъьяннай ВIашагIкхийттача Штатий городашка.

Цу гIулакха жоп луш городашкарча Iаьдалаша дукхача демонстрацешка дакъа лоацаш хиннараш дувцаш чубехи. «Порядок толхаьй» яхаш бахьан а доахаш бIаьш машара тIехьабараш лийцаб.

СУРТА ТIА: Нью-Йоркера дукхача наха дакъа лоаца демонстраци.

ЮПИ — ТАСС сурт.

Индонезийски калейдоскоп

БОКЪОНЦА ВОЛА ТРЕНЕР

Цхьан хана СССР гулъьча а «Спартак», ЦСКА, «Арарат» яхача а командашка лайза Саркис Овивиан «Арсето» яхача Индонезе хьалхе лелеча профессиональни клубе тренералла болх бе ваийна ва. Цу хинналца массехк моттигерча любительски команде хьехина - тренировочни балхаш деш хиннав советски специалист. Дика теоретически кийчо хилараа совгIа, «Арсето» керттерча форварда Абдул Кадира белгалдаьккхача бесса, цо къоначa футболисташта дIалуш йола йоккха практически опыт, технически приемий йоккха арсенал я Овивиана. «Тха хIанз бокъонца вола футбольни тренер ва», — аьлар Овивиана коллега индонезийски тренера Сино Алианду.

«ШУРИЙНА ТIАГIОЛЛАРЧА ИИЖАРИЙ» ТИЙША БАЛХАШ

Шура а шурий продукташ а йоахача индонезийски фермашта бокъонца хIалакьхилара кхерам ба тIаэтта. ГIулакх мишта латт аьлча, мехка рынок 90 процент дIалаьцай «Йиъ йишас» — йиъ транснациональни компание («Фриниен флег», «Формоуст», «Индомилк», «Несл»).

Мехка шоай заводаш хьалъье бокъо ехаш болаш «Йижарий» даьла индонезийски правительстваьга йоахар бийдал моттигерча кооперативашкара ийергья шоаш ХIанз латтача гIулакхех. Йоах молочни промышленноста Еррига индонезийски ассоциаце председателa Радикумар Синтха керттерча даькье цар де лерхIар да австралийски датски фермерий продукци дIайох и й т и л г а. Фордал дехьарча монополешта дукхьал тIеххьарча пхе шера тIабена пайда массехказза тIехбаьниаб цар цу юкъе доаладаьча капиталал.

ЯВАНСКИ ЦIОКЪА ЛЕРАШ

Официальни даннесеIа, Индонезе юхедиса деррига яванский цIокъ пхиъ мара дац. Уж лел Ява яхача гIайрен малхбузехьарча дакъа тIарча лаьрххIа шоашта хоадаьъча моттиге. ХIаьта аьххан тайпе а долаш уж дIахо даха дугаргда е дусаргдац яха доаш уж дуса а дусаш къастар тешам болаш а дац.

ГIайрен тIарча доккхийча оакхарий фу хадаш латташ хилар Яве бахаш бола нах сов дукха хиларца, — хIанз укх сахьате укхаза баха нах 80 миллион сагал тIех ба, — хIаьта наьтта хьунаш хьакхарцеи кIезиг - дукха а дIадийнар хьахулаш дола лаьтташ ахарцеи дувзаденна да.

Цхьабакъда, С е м а р а н г а яхача городерча зоолога Хербиантова хийтачох, бокъонца долаш дола цIокъаш 6—7-зза дукхагIа да. «Явански цIокъ геттара маькара аьхха да. нулухьа сага хало да цунна тIаккхача, — йоах цо. Цо яхачоа тIатохаргда вай из Iалаьмате чIоагIа ниа болаш аьхха хилар. Явански цIокъа лераш шоашта яйнача наха дувцараша йиш хилийтай Хербианта Ява цхьайолча гаьнагIарча районашкарча джунглешка из тайпа долаш а да. хIаьта фу хадаш латташ а дац аьнна вывод е.

СТРАДИВАРЕ ЧIОНДАРГАХ ХИННАР

Укхаза оалаш долча тайпара: фуд Индонезе корадоагIаргдоацаш, нагахьа санна дика лехача. Кхьметтел Страдиваре шийн кулгаща хьаяь чIондарг а. Из еннай укхаза 1928 шера Калимантан яхача гIайрен тIарча йоккха йоацача княжества султана Европера. Княжество дукха ха хьалка дIаьллинай. дIаваьннав цун султан а. Хьийрча декхараш, тIагIерташ ахчаш доахна мах хиларах 1890 шера тьаь йола чIондарг 2500 долларах йохк.

ГIулакх султана из дарегIа еха хиларах латташ, белгалдоах джакартски неIайоазоно. Дувнар фуд, аьлча, из да чIондарг кIанз хила езаш йола моттиг аьамаи музей хилара хIаьта цунга из дIаккха а кхоачарг ца хилари. Сийлахь-воккхача Страдиваре произведени нийсай китайски базархочо.

(АПН).

Социалистически содружество

ОАГIОХ ОАГIУВ А ТЕХА

Ясловски Богунисерча чехословацки хьалхарча атомни электростанце хьалхара блок эксплуатаце дIаялтарара хьайоладелар ЧССР ядерни энергех промышленни пайда эцара зама. ХIанз укхаза хьаьйоалаш латт укх шера 31 декабре тохкамаш де йолаергйолаш йола шозлагIа блок. Ясловски Богуницера атомни электростанци — советско-чехословацки цхьана гIуланхаш леладара кIийлен тIа хьахинна башха технически гIирс. Из толам баккхара кIезига лоархIам болаш хиланзар укхаза хьахинна керда къахьегама коллективаш — интернациональни бригадаш.

Электростанци хьалъеча ухар Советски Союзера опыт йола инженераш болхлойи. Масала, монтажни балхий кулгалхо хинна С. Андрюшенко Кольския Армянски атомни электростанцеш хьалъеча болх баь вар. Слесара Г. Менешова болгарски Козлодуе АЭС хьалъеча дакъа лаьцадар. Монтажникаш Н. Пестовский, А. Кузин, В. Тяни, кхыбараш СССР атомни энергетика дукха гIишлош хьалъеча хиннибар. Советски новкъостий опыт яр цхьана бу болх толаица лелаш хилара керттерча факторех цаI.

Эггара хьалхара интернациональни монтажни бригада вIашагIъеллар 1977 шера, хIаьта цо станце хьалхара блок ханнахьа болх бе йолийолийтача дикка дакъа а лаьцар.

Йолаш яр, шено яц, халонаш а. Хьалхарча аргIачи вIашци дIа-хьа леладеча метташта йоагIаш яр уж, керттерча даькье ювцараш чоалхане технически проблемаш хилар юлаенна а яр. Амма уж халонаш дIаьнна дукха ха я. ГIишло хьалъеча хьахилар «славянски юкъара эсперанто» санна хIама.

ХIанз укх сахьате Ясловски Богунице къахьегаш я кхоъ советски чехословацки болхлоех латта бригада. Хьалхарче пите р б р и г а д а опыт теркал а я, укх шера бIаьсти хьайир эксплуатаце йола бригада; цунна керте латт советски инженер Николай Коробоев чехословацки инженер Владимир Тварошкеи. КхоалагIа йола бригада ханна эггара вIамагIа я, цунна чубоагIа электромонтажникаш.

— Даладахьаил графика, — боах дIайолаялийтара балхашта кулгалдеш волча Л. Шнайдра. — Болх хьалхарча блока тIарчарчул сихагIа бу оаха. Интернациональни бригадаш, цар опыт, цхьана уттаю хIара декхарча балхий план ца хилча хургдолаш хIама дац из. Масала, станце хьалхарча блока тIа трубопроводаш лоала а еш хуттара балхаш 42 дийнахьа дир, хIаьта шолгатIча блоа тIа из операци чакхъьяккхар советски чехословацки турбаш лоалараща деррига а 34 сахьата.

Деррига гIишлош хьалъярен монтажни балхаш айхха вIашш дувзаденна да. Цхьа операци ханал хьалха чакхъьяккхарах доахлаш хул цунна тIехьаргьяр чохка чакъяккхар а. Хаьаца тIом лоаттабу Москверчеи Прагерчеи, Пльзенерча а Ленинградерча а инженерашеи болхлошеи. ХIаьта де лерхIар юкъара да — атомни электростанци ханнахьа хьалъьь йоаккхилга.

М. КОДОНЕВА,
(«Орбис» — АПН).

Къулбехьен Ливане Тир яхача города массехк километр мара гаьна йоацаш я доккха Iаза тIаэтта йола Рашидия яха лагерь. Из я къаьнагIьарех йола палестинаш бахьа моттиг. Цу лагере эггара дукхагIа топаши бомбаши чуйийттай израильски эскараша, цига цхьаккха тIема объект йоацаше а, цига бахараш дукхагIча даьнъе боккхий нах, кхалнах, бераш мара доацаше а.

Сурта тIа: топаш чуйийтачул тIехьагIа дохадаьча шийн цIеношкара араваьнна хатт Рашиде ваха саг.

ТАСС фотохроника.

Арахецаш йола продукци дикагlа хилийта гlерташ ду кха болх бу В. И. Ленина цlерагlча «Арсенал» яхача киевски заводе. Дукха бригадаши участкаши шьаш нарадагlа болх барга яьнна, хlаране клеймо а йолаш продукци пlатела боьъо яккхара яхье яьнна.

«Арсенала» 14 изделин — фотоаппараташи объективаши — паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахец. Заводе арахеца йолаьй «Киев» яхача фотоаппаратий керда серии, цунна эша оптика.

СУРТА ТlА: сборочни цеха слесарь С. Петух. «Киев-17» яхача фотоаппаратага хьожаш воал.

А. ПОДДУБНЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬЕХАРХОЙ СТАЖ—КХО БУТТ

КЪОНАЧА СПЕЦИАЛИСТАГАРА ИЙЦА ИНТЕРВЬЮ

Къона хьехархой. Къона специалисташ. Кхо бутт хьалха бальхар уж школе дешархой боацаш, практика йоацаш — хьехархой болаш. Чакхъяьлай вузаш. Хьалийцад дипломаш. Теша догдоагlа моаш лаьца ниць цар дика чакхбоаккхаргхиларах.

Мишта дlабахаб царна кьалхара кхо бутт? Мишта хиннаб цар къахьетам? Мишта кхоачашбу цар шоай чоалхане болх? Уж хаттараш дар цха, хьехархой къахьетама ветеранийн, царга де дага хиннараш. Цу гlулаккха лаьца интервью ийцар аз Нохч-Гlалгlай паччахьалкхен университет чакхъяьнихача Карабулакерча № 2 йолча юкъерча школе математика хьехархочуннгара Х. С.-М. Аушевайгара.

— Математика хьехархо хила мишта дагадехар хьона? Фу бахьан дар цун?

— 1975 шера аз чакхъяьнихача Карабулакерча № 1 йолча юкъерча школе сона математика хьехаш яр Косяк Юлия Константиновна. Цун балхах хьоган яр сона lалаьмате дика хьехар цо тхона шийн предмет. Цу хана дена лаьрхlар аз из болх бе. Хьехархой болх сона дукха беза, хlана аьлча шийн балхах хьахулар хье из дуди цунна тучадоалаш доландаь: нагахьа санна хьехархо материал дика кийчъянь школе вечa, берапи цу материалах дикагlа кхет, цар дет чу кlоаргагlа чудоссь хьехархочо дувцар.

— Хьай ученикаш мишта хилча бакъахьа хет хьона?

— Къахьетам безаш, теркам болаш, хlана ха, дока ловш, тешаме хилар. Боагlонца бола Дальхен къонгаш болаш уж хьалхеэулга. Математиках дика кхеташ уж хулага, хlана аьлча вай замалахьа чlоагlа эшаш да ха.

— Малагlа белгалонаш я хьехархочоа эгара чlоагlагlа эшараш?

— Ниiсхо, шийн предмет дика довзаш, ъьиарс хилар. Дешархой безаш, царна мутlахьа хилар. Хийла нийслу аьрдагlа вола дешархо. Цун эгlаз ахар, из кlордавар, из эгlазло къегарна тlаьхахьар во гlулакх да. Хурдаь гlо-новкъостал де деза из бер дикагlча оамалаш тlа даккха гlерташ. Цар хиркахьал — бернi оамал хилар. Хьалкъяа дlа ца ккачар да. Из берий оамал, цар ханаш ювзаенна lоадаиаш йолта хоаш хила веза хьехархо. Сона ишта хет.

— Фу новкъостал ду хьона школе? Мишта тlаийцай хьо?

— Боккхача безамца тlаийцар со школа директора В. Д. Сошкова. Из а математика хьехаш ва. Эггара хьалхарча деношка деиз Владимир Дмитриевича, заhуч волча А. В. Маматова (из а математиц ва) доккха гlо-новкъостал ду сона са балха, са урокашка ух, уж йоаш, уж дикагlа дlаккхаьа lомаю. Дикка новкъостал ду сона лакха говзал, йоккха опыт йолча математика хьехархочо В. Д. Тюряевас, хийла цун урокашка яхе хуя со. Цун дикагlа мел дола хlама сай урокашта юкъехуьл аз, lомаду, шаьрду.

— Дешархоашта хьай предмет дезадалийта вlаштlехьа доалий хьа?

— Сай хурдаь урокех берапта сагота ца хилийта гlерт со. Ханал хьалха урок дlаьлар-их вайна, аьнна, царна хетаргдолаш. Массала а цаl да аьнна хетаргдоацаш, цар сагот лургдоацаш, хlара денна фуннагlа даде а керда хlама лаха гlерт со. урокашна гойтара пособеш кхухь, чоалхане задачкаш лох, къыдола хlиннаш юкъеяхуь. Цхьабакъда, массаза а хетар чакхдалаш.

— Фуд халагlа: математика е класса кулгалдар?

— Шеко йоацаш — класса кулгалделга. Класса кулгалдеш хьо веце, дукхьал хьехархо мара хилац хьох. Класса кулгалхо хилар боккъонца вола педагог хилар да.

— Университето фу деннад хьона?

— Математиках бола кlоарга кхетам. Дукхьал хьехархой lомабаь ца lеш, lалман балхахой ба университето кийчбераш.

— Хlанз, хьона хетачох, фу деннадац хьона университето?

— Сога хьттача, кlезига хул математика хьехархой методика йоашхаш йоля ленцеш. Педагогикахи психологехи йолча занятешка кlезига дуъц школе вахаре ийслуча хlамаех, цар чулоацам бовзийтац, lомабац. Кlезига дувцар классе доацаш, арахьа бегш болча балхах лаьца, цун чулоацамах, цун приемех. Геттара кlезига дувц классни кулгалхочун балхах лаьца.

— Хургболча университета выпускникашка фу ала ловргдар хьона?

— Кlоаргагlа ховргдолаш — дикагlа деша. Дукхагlа деша книжкаш. Царна тlакхуви оамал хила. Саяьердамегlа, студентий вахар дицлургдоацаш баха, школе шоаш хьадаьхкача дешархошта дlадала кlоарга хьаькъал, лакха кхетам болаш хила.

— Хьехархочун балха lа баьккхача нхаь бетто фу деннад хьона, фу тlехье йиахай хьона цар?

— Дlаболабенача балха раьза я со. Укх кхаь бетта се йоккхагlа хилча санна хет сона. Айбеннаб дешархошта кlоарга кхетам бала безам бола бехктокхам.

Чакхбаьннаб кхо бутт. Къоначa специалисташа хьаьлаьцаб шоай вахара никъ. Аз дег тlара дакъала буьц Х. С.-М. Аушева а цун новкъостий а вахара никъ.

М. ФРОЛОВ, РСФСР школа заслуженни хьехархо.

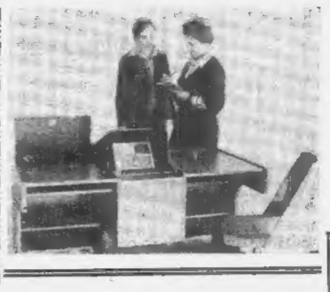

Могилевски область. Дукха олимпийски заказаш кхоачашделга тешам а бенна тlадилла БССР 60 шу дизара цlерагlча «Бобруйскдрев» яхача производственни объединене коллективана. Из оборудоваш лаьрхlа я Лужникашкарча спорта московски Двореца, реконструкци а еш товеча Минскерча «Динамо» яхача стадиона. Белоруссе столицерча «Интурист» яхача гостиницана, кхыча объекташта.

СУРТА ТlА: журналисташта лаьрхlа специальни столик — олимпийски заказ. Уж оттадергда пресса ломашка.

Н. ЖЕЛУДОВИЧА сурт. ТАСС фотохроника.

Спорта хоамаш

ГУДЕРМЕС. Укхаза чакхъяьлар кхалнаьха командашта юкъе волейболах ловзаш «Урожай» ДСО республикански Совета хьалхе яккхара лаьрхlа йола яхь.

Цу турнире толашагlа яр Грозненски кооперативни техникума команда. Цар яьккхар хьалхаре моттиг.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Газета тlехьа тlайоагlа номераш араяргья 7-чa 8-чa декабре.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад

ЕЛАКЪАЖАР

Доладучунга хьажа 1-чa, 4-чa декабре араяьннача номерашка. (Чакхдоалар).

Эгlаз вахар дlадаьшадале а, е цунах къахийттадале а, хьагарга а вена мархlа велар из фусамдас.

— Тоъаргда, тоъаргдо.— хьаьстар цо Сардал. lайха дена гlулакх lа хьадийцадаларе аз хlама арг мича дар хьога... Хьайн хьай кулг дотташийн хургда войх — хилагlа хьа а лаьца тоlladаь Сардала кулг бе деллар цо.

Цхьакха шеко йолаш доцар Сардал шийна мел кийсденнар шe укхази хьийхача кхалсага вlаштlехьа даьккха хиларах. Шийн сий довдарал а, шийна еттарал а халагlа дар цунна цу кхалсага бекхам бе йиш ца хилар. Мичара лохаргья из, сигалара лекъ лохачул башха мичад из лаха-м. Бакъда, тlаlaар даьчоа бекхам на бича барrбац. Из нуьлга вlалло бейхам а бац. Вала-м атта да, минота, сахьата дегlа хула lоткъам лайча воал. Бlарг баккха беза, кулг даккха деза, е лерг даккха деза. Венна дlаваллалца дегlа тlа тамигlа хургдолаш. Из де нхургда, сихвала везац. Сиха даха хий фордах кхийттадац йоах.

Цу уйлашца араволавалар Сардал. Цкъа кдоссаенна дукхьала вальлар цунна фусамда.

— Цу юкъаца аравала могаргвац, — безаме йист хилар из. Сардал шe волча вела къьнара хьаша волаш санна. — Юкь йила хьай, бориньаш цlенде... Тlаккха чий маргда вай... хьаштдале къаракъ я де...

Вlаьхка бlарахьежар цунна Сардал. Тlехьарча дешашца цо шe футтарвеш санна хетаделар цунна. Цудухьа шийна еттарал а соагlа новкъа хилар из Сардали. «Дала шийх бальхарий тоабах волва со тахачарча хьа веларах велхар-м хьона ца дича» - дагахьа нигат дир цо.

— Баркал, укхаза нхаччалца вузаваьн lа со, — цкъа хьалха кьмаргах а хьекха, аьрда кулгаца дlатеттар цо на. — Даваза вузаваьн. малаза нохавааь... Баркал! — тlатехар цо лагlаш тlа кот а ловзаш.

Малх чубиза гарга гlертабар Сардал новкъа ваьлча. Ше малхбуза ламаз даиза хилар дагадехар цунна эггара хьалхе. Бакъда, из эша дешаш дар, чlаккха из эша моттиг я яцар. Тlехьагlа декхаш дергдолаш соцадир цо дагахьа.

Чона тlаьна тlакхоаччеш тlьовра вищвенна хиннача lаббасах бlаргехийтар Сардала. Ер хьавоагlача хана шe лаьттача латтар из. Цхьакха шийна дагабоагlаш бола сардам бисаллар Сардала цунна ца боаккхаш. Шийн дегlацара эгара бичагlа йола малье дlаяьккха хулийтаргъяр цо цунна хlанз волчча тайпара шe бlарга ца вайта. Юхаверза дагахьа наькъа юкъе сецдар из. Ер вlалла дага а воацаш тlаьхьекача lаббаса бlаргехийтар Сардалах.

— Хьаволле, хьаволле! — наькъал дехьара цlогlа техар lаббаса. Сардал хьакхаварга хьежаш шe воаиш санна. — Новкъостий укх сахьате хьабоагlа, цlагlоргда вай... Хьона цхьа моттиг йолаш я!..

«Каша готта хийла хьа дарна, — дагахьа сердар цунна Сардал. — Жожагlатен цlерала воагlила из хьоца марxlа в хьерчаш».

Шийн юхьа тlара сурт наькъал дехьарча lаббаса ца гулга кхетадора Сардала, тоpе цхьа lоттар яиза lергвацар.

— Баркал, со цlавагlац, — оалаш бийцар цо юха муьл а тиха. — Тховсара Шолдоне бийса а яьккха кхоьна мара цlавоагlилга хилац са.

Шe дергдолчун тхьовре а уйла яьир Сардала. Сага гургвоацача Тийрка йисте дlа а теби боад белча гlеш цlаваха лаьрхlадир цо. Цlагlа-м сесаги йоl Мадинаи мара саг вацар. Царна-м оапеш бувца хоавргдар цунна, переньяшта лийтан аргдар, е кхы йо догlаргдар. Шe ди, кхо ди лечкъа цlагlа даьккхача юхь а тоалургъяр.

Сардала дагарчох кхийтача сашна сикха яр волчахьо хьаволавелар lаббас. Де хlама дацир, цунна шийн дукхьала отто везилга кхетадир цо.

— Эъ, фу даьд хьона? — цецвьянна тlехьашна ваьлар lаббас. — Из ма доккха хlама да. Вочa сесага маро а оттадергдац хьа юхьа тlа оттадьр-м.

— Йоккха харцо яр хьона тахан сога енар, — латкъа эттар Сардал. — Да вийнача моастагlчунга яхьергъяцар тахан сога ена гlелал... Сай ахча хьадийкъал яхаш.

Дагахьа тийшар lаббас Сардала лоткъамах. Мишта тешац, дукха ха миьай перcаькагара доалла ахча хьадеха вода вийна из дlакъьяста. Кхахийтар цунна цунах.

— Ай, цхьа саг мара варий из, геpз дацар хьога, кхайка оарц дацар. Тlаккха дагабехар Сардала бьесса шийн юкъах хьерча шалта ботт.

— Фу наl ях lа, пхиь хинна а lоцар уж-м... Цхьанесгаа м аз еттийтаргъяцар. Турпала lаьла из хилча а. — кхыметтел шe а теша волавеннар Сардал шe бувцача оапех. — Беттара шалта янха со велча, визьне дlа и лаьца, вокхар шалта дlаьяхар.

— Иа-м еттар хинна а lац, вайхо а вайхав хьо м цор...

— Вайхав-те... вайхав-те... Тахан миесел дала оарц доа цаш хищавац хьона со нанас бича деза.

Да хьакхийца валларгаш... Вай гlоргла цига... Аз укх сахьате тачанка чура сай топ хьаиц, — дlавийрзар lаббас.

Кхеравенна топ оагаделар Сардала. Кхы хlама а эшацар на дига юхавигар мара. Тlаккха-м укханна бувцаш бола оалеш гучабаьнна ца lеш, лелацеш дола гlулакх а дlаховрг ма дарий. Из кхоачам болаш дар юрта а мехка а хьалхашка сий довра. Сардалах шийх белам хинна ца lеш, тlехьенна а белам хургболаш гlулакх хургдар цунах.

— Мичара, мичара, — lаббаса балам хьаьньцар цо. — Сай довна цхьаккха сег юкъегlортийтаргволаш вац со. Айса сай кулгашца баьча бекхамах мара салоlэм хургболаш вац со... Сихвала везац.

Йист ца хулаш сецар lаббас. Цо кхетадир Сардала ахар, да а дар шийн кулгашца бекхам ца бича салоlам хургбоацаш хlама цун юхьа тlа оттадаьр.

— Дикаац, — раьза хилар Сардала яхачоа. — Со кхет lа яхачох. Бакъда, со хlана а тlехьагlа а оарцагlвала кийчча ва-кх хьона.

— Сона хоаш ма дий на, — тlадавахар Сардал ниттa эттa lаббас содане шийна хайна. Юха дукхьала хоза хабар дувцe а, дерrга во мел дар lаббаса хулийтаргдар цо шийна могача. Хьалха дена из павезилта ца хилча а, хlана шe цунна миштча хьалe бlаргавайна хилар кхоачамболаш дар из гоамвала.

— Долчe, укх сахьате новкъостий хьаькхоьъчa цlагlоргда вай, — юха а хьалха даьккхар lаббаса. — Саготде деза, наьха деккар хьадоаллаш хулачул дикагlа да нахага декхар дlадоаллаш хилар. Царцара ниiсхо икка ха хургъя хьона... Найса ях lа, сихвали жими хlажи дии.

Цунца вlалла эшаш доаца хабараш дувцш маьл болаш вацар Сардал. Шийгара хьалца хилча а ховргвацар из юртдан партячейка секретари санна болча даьлах баьнньача махаца цхьан тачанка тlа. Кхы хlама а эшацар цар тоабаца волаш наха бlаргвайтар мара. Из кхоачамболаш хургдар даьла эгlазал lотlаелхаре.

— Аз ма йхий тховсара цlаваагlаш со, — раьза воалаш йист хилар Сардал. — Тховсара Шолдоне сана гlулакх долаш ва со, кхоана мара цlавоагlилга хургдац. — lадика юкаш lаббасага кулг дlакховдадир цо.

— Хац сона-м, — кулг хьалаьцар lаббаса. — Из бот в нийца наьхацига водечул цlавеча м толар хьона.

Дегlа шод техача санна новкъа хилар Сардала тlехьаро lаббаса дешаш. Вешта, де хlама дацар. Шe цунна а, цо мел яхачоа а раьза хилара кеп а оттаь lаббасах дlакъаьстар Сардал.

Тийркал дехьа ваьлча Шолдонигахьа хьалбоадеча новкъа хьалвийрзар Сардал. Хlанз lаббаса гургвоагlарa дlаваьлавар из. Дlа хьа а хьежа Тийрка йисте а яглача кlотаргашта юкъе ваьлар из. Цхьа лина, малх чубиза дукха ха йисаяцар. кlезига боад белча цlавакха мара везацар.

Сардал цхьаккха шеко йолаш вацар тахан шийна дукхьала мел пийсденнар дала шe нийсдаь хиларах. «Ишта мара хила йиш йолаш дац из.— эш — шийца уйла йора цо Кераста кхалсагах а кхийтта кьнна водаш со волаиь цу керасти кулгашца дала шe сона даь тоlаэар дар из. Дала хоастам ба, цу къина водачара маькхар ю со. Тlайоагlача хана эоравалара а дикагlа да».

Из дагадохаро кlезига саlехам бир цунна. Доккха къа лоархlар маьъар диллаиза йолча кхалсагах кхетар, тlаккха кераста кхалсагах кхетар а вlалла дувца эшаш а дацар.

«Шайтlаш тувлаваьвар-кх со, наlалт хиларгаша, — соцадир цо юххера а шийн дагахьа. — Хоастам ба хьона. даьла, цу къинах со лоравальча».

Даггара вишe вохарах диш душ вацар шийна бийтта эрсе. Цуннах эрсе ва оалалацвацунга, шийн дагахьа из кхоэ хилар чlоагlдаь кхьнакар Сардал. Цунца нийсхо йоаккхилга а нийслургдаь Дала хоастам ба, уллув хьоатта нах ба, вlалла нах ца хилча а техха топ я. Тlаккха тоьо-м сах меттел, нилла а доьжаду. Дела хоастам ба...

Цу уйлаша кlезига лар гlата вьнккхар Сардал. Мел харцо лайнай найхамарa шe цун асхьабаша, устазаша. Со фуй царна юхе. Дала мукъалахь гайна-ганза сай ниiсхо яккханза lергвац».

Цхьаннахьа а сердал хоялавзар Сардала юрта нхьахача. Юрт йижалга хоьргдар цунах. Буроиен шийн юртан юкъера лиьъ цlанкха а гарга лоархlаш хиннавацар из. Бакъда хlанз кхыметтел цхьаннахьа а салаlацар, цхьаннха кlаьдвалар дацар дегlа хоалуш.

Макка цецъяьлар мар цlакхаьчача. Водаш массехк дийнахьа цlавоагlаргвац аьнна вахавар из. Вешто массагlа нийслу вохачо, венача аьнна хийтар цунна.

— Хlама дуаргдолаш вий хьо? — хььттар цо истола тlа латта лампа цо лоташтe в. — Кийча хlама-м дац хьона пахча, сискал еце.

Цкъа вlалла хlама а ца дуаш lовнка дагадерхар цунна, бакъда, мопал хоалуш яр.

— Хьадал долаш дар сихха, — йист хилар из. — Чай в дlоахьде.

— Хьо цlагlа воацандаь оаха тховшта цхьa эргадаьнха хlама кийчдаьдацар, — лампа сега а яьпа марагахьа хьайийрзар Макка. Маьра батах бlарг кхеттачe а цецьяьнна кертах шe кулг техар цо.

Ваддадай, фу даьд хьона?

— ...Малав хьа бата из басар даьр? — цlогlа ийккхар цунга. — Дала лоравe хьо!

Сардал эгара чlоагlагlа кхийрар дар из. Хинначоа тlа детlацара маьже а бокккхерьяр цо лаха из ца хайта. Сесаг м содаергьяр, бакъда. lаббасе мишта сопавенвe. Кхоана со хилча ерригача юрта хоаш хургда укханна йийталга. Везараш оарцагlа боаlаргба, ца везарш хоаш хеташ белоргба.

— Гаш хьона сона йийтта... Перcаьнашкара сай доалла ахча хьадийхадар аз. Уж ба е болх сона бьараш. — lаббаса шe бийцаа оалаш бийцар Сардала сесага а. — Со доалаш волча цхьан сагага хlама ма алалахь, цlагlа а, ара а.

— Шалта мичай хьа, шалта?... Ер-м бьесса шалта ботт ма бий, — елхара юкъьеда хььттар Маккас. — Цlарах бега уж Вe ца вуаш а дика витав хьо м цар, — цхьаккха бахьан дацар Макка маьех ца теша.

— Шалта аз айса Тийрка чу кхессай. — керда оалаш корабир цунна сесага бувца. — Цlеш доахкар цунах... Дика м яхар хьона на цу сомата перcаьнa кинах...

— Са даьлаl — кхераелар Макка. — Венна хург ма вий из... Пхьа ма бий из. Перcаьнаш м lаь йоах шоай пхьа на шийхача. Дала лоравe вай!..

Тlа гlа а сомалуш боагlар Сардала оалаш. Цlаькха lаббас дага а веха кхеравелар из. Хьанна хов цо Маккийна шийна ховш дар дувцийна. Цунга ма аьнадий укхо шал та шийгара дlайиккхар.

— Мотт бlалал, раьза воацаш сесага бlарахьежар Сардал. Из м веннавацар... Е веннавале юхадийне йоала хьо из. дьнин наlалт хилар.

Мотта ма вахала в дампа дlайовзийтар во сесагарa. Вe дахяя шe цlакхьоьеъ а, шийна хиннар дукха нахала ца даьна я рьха волаш дала хоастам бир цо. дагахьа дуlа дир. Ала дезар шe сесагага ца аьна дага а дехка сесагага цlогlа техар цо.

Цlагlа а оро я со хьаьт тачунга цlавенаьм алалахь, — тlадиллар цо сесага. — Са доаллача адама ма хайталахь со цlагlа волга, — юха а пепагахьа дlа а вийрза кертах ишрагlа хьоарчабир Сардала...

ЮРТАХОЙ ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕШ

Дийна чулоацами боараш болаш болх ба республикански краеведчески музея юрта бер. Цу балха юкъе къаьстта моттиг дlалоац юртарча къахьегамхошта интернациональни а атеистически а кхетам балара дешаша.

«Юрта бахача наха культурии гlулакхаш делга дlахо а тоалара хьакъехьарча» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен сопамо дlаделар кхоачаш а деш, юртарча къахьегамхошта коммунистически кхетам балара шера лаьрхlа планаши графикаши оттаьй. Беча балха формаши методаши тайп-тайпара я. Масала, юртара баьхача нахага залашкара выставкаш дlахьоах, дlа-са лела музей юртарча школашна, культура цlеношна ух. Ишта дика лоац оаха Нохч-Гlалгlай АССР культура министерства агитпоезда беча балхаш а.

Хlара шера школьни каникулаш йолча хана хьайийллача шаlарий Денош чакхдоах. Царех цхьа ди юртарча школашкарча дешархошта лаьрхlа да. Цу дийнахьа музея залашка гlоала дукхьал экскурсеш яь lаш дешархой вlашагlкхет Сийлахь-боккхача Дай-мехка тlем тlа дакъа лаьцараша, балха хьалха латтачарца, воашаихошца. lай, юртарча балхех шоаш атта баьlча, музее ух боккхагlа бараш а.

Массехк шу даьннад май беттегара октябрага кхаччалца дlа-са лелача музей юрта болх бу. Шера иттаза йода из республикерча юрташка. Хlара юрта кхоьнха ди доахк цо. Цу кхьагlа юрта бахача наьха торо хуя мехка истори а lалам а довза. 1979 шера дlа-са лела музей хинна Н. Гикало цlерагlча поселке, Суворов-Юрта, Аьлтий-Юрта, Чlишка, Закан-Юрта, Серженъ-Юрта, Бороздиновски станице. Музея экспонатех лаьца 634 экскурси яь 20 эзар совгlча сага гlулакх а деш.

Ялат чуэнача хана музея балхахой кхай тlарча станицака, тракторни бригадашка, механизированни звенош йолча культурии гlулакхаш деш хул. Дlа-са лелача музея выставкай темаш укх тайпара хул: «Цlена чlоагlдаь доттагlал», «Парте планаш — халкъа планаш», «Нохч-Гlалгlайчен сий доза кхалнах», кхьараш.

Кхашка балхаш деш боахкача наха музея lалмая балхахоша дагахьаре журнал а кийчду. Цун шe оагlув я — атеистически исторически. Тайп-тайпара я журнала тематика а. Царна юкъе къаьстта моттиг дlалоацаш я дина дукхьалара оагlув. Тlехьарча шерашка музея балхахошa массехк выставка кийчъяьй, атеистически темах лаьца лекцеш язъяьй. «Археологиа дин», «Дин хlанзара замен», «Керда традицеши обрядаши вахаре», кхьараш.

Исторически оагlоно чулоац укх тайпара темаш: «Вай моих ширча замалахьа», «Октябри Нохч-Гlалгlайчене хинна граждански тlоми», «Нохч-Гlалгlайче тlом болабалехьарча пятилеткашка», кхьараш. 1979 шера музея кийчдаь дагахьара журнал дийзар Сунженски, Шелковской, Назрановски районашкарча къахьегамхошта.

Веденски Назрановски районашта шефство лелаю музея. Цу районашкарча культура цlеношта, автоклубашта методически гlо-новкъостал де ух музея балхахой. Вlаргчача шера цига хуя дlа-са лела выставкаш. Цу выставкех лаьца лекцеш еша lомабу автоклубий заведующеш. Шийн хан-хашахьа выставкаш хуиц. Ишта, укх шера подшефни районашка хийшай выставкаш: «Дин хlанзара замен», «Нохч-Гlалгlайчен комсомол», «Социалистически общество дегlаехача хамара Нохч-Гlалгlайче».

Республикански музея чlоагlа новкъостал дир г. Назрановне тlема а къахьегама а сийлен музей вlашагlйоллаш. Хlанз цох республикански музея ахха филиал хиннай.

Музея lалмаи балхахоша дикка новкъостал ду юртарча школашна тlема сийлен музееш уголокаш, атеистически а краеведчески а кружокаш кlашагlйохкара. Республикерча школашкарча музееша паспортизаци елга чакхдаьккхад укх шера.

Юртарча наха культурии гlулакхаш деш я Советскера, Мужечера, Наьсарера музея кхо филиал. Цу филиалии балхахоша юрта бахача наха еш укх тайпара темаш йола лекцеш: «Г. К. Орджоникидзе вахара революционни гlуллакхаш», «Граждански тlема турпалхочун А. Шерипова вlтари революционни гlуллакхаш», «КПСС XXV съезда решенеш — вахаре!», кхьараш. Дезa денош долча хана филиалий залашка хул комсомольски собранеш, пионерски сбораш, парте ветеранашца, граждански а Сийлахь-боккхача Дай-мехка а тlемашка дакъа лоацаш хиннарашца дола вlашагlкхетараш.

Ишта, юрта тайп-тайпара балхаш деш я республикански краеведчески музей. Хlара шера цо культурии гlулакх дa 50 эзар совгlча вай республикерча юрташка бахача наха.

Г. ТИТОВА, Нохч-Гlалгlай краеведчески музея lалма-сердалон отдела заведующи.

КАГИЙЧА НАЬХЕИ МЕХКАРИЙИ ТЕРКАМГА!

Х. Нурадилова цlерагlча Нохч-Гlалгlай паччахьалкхен драматически театро дlакхайкаду ГlАЛГlАЙ ТРУППА АКТЕРСКИ СОСТАВЕ КХЫ ТlА А ЮКЪЕРА ОБРАЗОВАНИ ЙОЛА КАГИИ НАХИ МЕХКАРИЙИ ДlАЭЦАШ ХИЛАР. Цхьан шера театре болх баьраш мехкарча театральни кулашка конкурс йоацаш дена бахе йиш я.

Ца ихетар хатта укх адресагlа: г. Грозный, Театральни площадь, 1/75, телефонаш: 2-17-86, 2-15-79.

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — lуйранера гимнастика.
9.05 — «Шоаш дола моттиг хьайовлийта, зурманчаш!».
9.35 — «Камертон» яха телевизионни художественни фильм. Шоллагlа сери.
10.45 — Халкъа инструментий ансамбла концерт. Инстедаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Ялатах маьлх хургьа» яха телевизионни документальни фильм.
15.40 — Города Каунаса «Сутартинес» яхача къаман халхарий ансамбла концерт.
16.00 — «Мишта я фу я lомаву профтехучилищета».
16.30 — «Шахматни школа».
17.00 — Хьехархочунна — вигарий урок. Шоллагlа передача.
18.00 — Миллионий технически университет.
18.30 — «Хlара сурта тlа мала ба».
18.45 — «Тахан дуней тlа».
19.00 — «Котало».
19.30 — Къаман дезача Денна — шийн лоlамегlа хилар дlакхайкадаьча Денна хетаь Финляндие телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.35 — Дуней халхьамта юкъерча бера шерега. «Деттагlий мыьсийат».
22.00 — «Тахан дуней тlа».
22.15 — Оксаниновла хьалхе лелача оркестра выступлени.

искусство. Шоллагlа передача.
9.30 — «lаня де». lалман-популярни фильм.
10.10 — «Малейн аьзарийн моха».
10.10 — Испански меттала къамаьл де.
10.40 — Астрономи. 10-гlа класс. Планеташ.
11.10 — Профтехучилищей дешархошта. Полиэтилена полипропилени.
12.10 — Студенташта — заочникашта. Лакхара математика. 2-гlа курс.
13.25 — lалман коммунизм. Тlемаш машарен гlулакхаш а чlаиэрa революционни процесс я.
14.15 — Подготовительни отделений лаладугlархошта. Математика.
14.45 — Драматурги а театр а. Шекспир «Гамлет».
15.35 — «Ма теша со кхевац вьзча» яха художественни фильм.
16.45 — Экран — хьехархочунна. Ботаника. 5-гlа класс.
17.05 — Истори. 3-гlа класс.
17.35 — «Карабахски шаllамгам» яха документальни фильм.
17.50 — «Нохч-Гlалгlайчу гlола».
18.10 — «Цун сийлен альютанте» яха художественни фильм. Шоллагlа сери.
19.30 — Киножурнал.
19.40 — «Саги Закона».
20.10 — «Бийса хьаькъела хийла шуи, бераш!».
20.20 — Байкальски героика — экономически кхлешцара интернациональни мудмаш (гlалгlай меттала).
20.30 — «Шун письмех дола концерт» (нохчий меттала).
21.00 — Дlалоах дуней халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Наседкина. Программе Листан Шопенен произведенеш я.
21.40 — «Паччахьалан капустене» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Наьна школа».
8.40 — lалам довзар. 5-гlа класс.
9.00 — Юкъахьанинача замани

РАДИО

6 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юрта гlулакхаш а десхарш а» (гlалгlай меттала).
6.55 — Аккараш.
7.15 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Нохч-Гlалгlай темагlа бола фонтаж (гlалгlай меттала).
8.40 — «Шоаш, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала).
9.15 — «Селаlал» яха радиомуск (нохчий меттала).
9.45 — «Гонзала мадаль. Зарсеннa (гlалгlай меттала).
10.00 — Передачай программе. Хиоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.15 — «Нохч-Гlалгlайчен спортивни вахар».
10.30 — «Патриот» яха радиожурнал (гlалгlай меттала).
18.48 — «Шe дуне — машаран дуне». Беседа (нохчий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).

Хоттам

Тахан республике гlоллей Грозне морхаш а йолаш, lуйрийна догlа а делхаш, малхбузехьара секунде 3 — 8 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилей фегара температура республике 5 — 10, Грозне — 8 — 10 градус йовхал йолаш хилей тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редакторан заместителан — 9-24-03; бехктохкана секретаран — 9-24-00; отделий: партийна вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

С20339.
«Грозненский рабочий» издательствин типографи, Маяковске, 92.
Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92.
Заказ № 7065.